

10

IX.

MAJ 1945

SLOVENCİ NE NAKLADAJO
VEČ PREMOGAMIHAJLO MIHAJLOV:
»NE SKUŠAM SKRIVATI,
DA SEM KRISTJAN«GORIČANI
NA PRIREDITVAH
IN NA IZLETIHPOLITIČNA ZAVEST
MLADINE

PISMA O RADIJU

NEKAJ DNI PO AFRIKI

LITERARNA NAGRADA
»VSTAJENJE«

GLEDALIŠČE

MILIJARDO IN POL UR
V KINU

KNJIGE

PESMI IN PROZA

VSEBINA

N. Kalanova: Maja, pred dvajsetimi leti	61
Bruna Pertot: Pesmi	62
Igor Tuta: Med brinjem na gmajni	63
S. K.: Od Obeliska do Razklanega hriba	63
Slovenci ne razkladajo več premoga	64
J. P.: Nova maša gospoda Jožka Markuže	65
Zora Saksida: Tujci povsod	66
Kaj pravite vi? Odgovarja Lojze Škerl	68
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki	68
Maks Šah: Milijardo in pol ur v kinu	71
Po naši deželi	72
Lojze Škerl: Duhovniški jubilej — msgr. Alojzij Novak	74
Razgovor z mladino: Igor Tuta, Druga plat zvona	76
D. Caharija, Prispevek k razpravi	76
Fr. Jeza, Odkod neugodje	77
Literarni večer tržaških književnikov	78
Martin Jevnikar: Literarna nagrada »Vstajenje«	79
Mihajlo Mihajlov: »Ne skušam skrivati, da sem kristjan«	79
Knjige, glasba, gledališče	80

Uredil
JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema
Sergej Pahor

Revijo izdaja uredniški odbor: Sergij Canciani, Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Škerl, Drago Štoka, Češcut Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

Na platnici: (F.to M. Magajna)
»Miramarski zaliv«

GLASOVI O RADIU

IGRE V SOBOTO

Sobota popoldne je za tiste, ki delamo ves teden, v nedeljo pa gremo kam ven, edini dan, ko smo doma in lahko poslušamo radio v miru dalj časa. Delamo kako malenkost, morda pospravljamo ali kaj urejamo in smo lahko z vso pozornostjo tudi pri radiu. Zato je tudi meni žal, da ni v soboto več igre na sporedu. Nekaj manjka ta popoldan, manjka daljši program. To je bila predvsem igra. Polurni sporedi ali še krajši se mi zde vedno kot nekaj, s čimer je pač treba izpolniti popoldan. Človek si rad vzame čas, da posluša nekaj temeljitejšega, daljšega. In temu najbolj ustrezajo igre.

Pa še to bi rekel: V splošnem mnogo rajši poslušamo iepe ljudske, narodne igre kot pa tiste moderne, ko ne veš, kaj hoče pisatelj povedati z vsemi ropoti in šumi. Saj smo slišali razpravo o repertoarju poklicnega gledališča. Isto velja glede okusa tudi za radijsko. Treba je reči, da so te igre res skrbno izbrane in lepe. Hočem reči, le to, da so nam všeč pa vendar najbolj ljudske, domače, izvirne drame ali pa dramatizirane povesti.

Dodal sem še jaz svoj glas o radijskih igrah, ko ga je že gospa NIKA tako posrečeno sprožila.

N. L., Trst

IGRE V NEDELJO

Gospa NI. KA. bi imela igre rajši v soboto, jaz pa sem le bolj zadovoljna z nedeljo. V soboto smo res doma, a delamo kaj na vrtu, nekateri pri nas tudi na njivi. Ob nedeljah pa smo navadno popoldne doma. In nekaj najlepšega je, da poslušamo lahko ves popoldan kakšno lepo in zanimivo igro. Tako imam občutek, da nedeljski popoldan ni izgubljen. Seveda pa razumem, da na radiu res ne morejo vsem ustreči.

S. D., Dolina

SOBOTA ZA STUDENTA

Studentje bi pa le imeli rajši igre v soboto kot v nedeljo. V nedeljo se že pripravljamo za šolo, a sobota je naš dan. Mirno lahko poslušamo. Radi bi, da bi igrali na radiu lepe, lahko dolge igre.

Nada Pirc, dijakinja

PISMA NAM IN VAM

»ČE JE TO ŠE ČLOVEK...«

Včasih sem že pisala na radio pismo s kakimi pripombami, pohvalami in željami, pa ne vem, ali je to prišlo do tja ali ne, ker nisem slišala nikdar nobenega odmeva. Zadoljna sem, da je Mladika objavila obširno pismo gospe NI. Ke., ki ima mnogo tehtnih pripomb.

Če dovolite, bi jaz rada izrazila svoje srčno priznanje igravcem in režiserju za igro 25. aprila »Če je to še človek«. Oddaja je bila lepa, pretresljiva, skoraj se mi zdi brezhibna. Vem, da ne morejo vedno tako globokih del izvajati in na tako dovršen način, zato pa bi želela izreči priznanje in občudovanje mnogih radijskih poslušavcev, s katerimi sem govorila, in tudi svoje občudovanje za to izredno oddajo.

Hvaležna bom, če boste objavili tudi moje pismo.

Sonja Cotič

Danes smo objavili več pisem o radiu. Vedno bomo to radi storili, saj s tem želimo, da je več govora v slovenski javnosti o tej tako pomembni ustanovi.

Glede dneva ponovitev radijskih iger so pač želje različne. Radijsko vodstvo naj le ve za to. Gotovo bo našlo kako rešitev — morda tako, da bi uvrstilo v spored radijske igre v soboto in v nedeljo popoldan, enkrat morda izrazito ljudske igre, drugič pa najmodernejše.

Vsekakor — pišite še!

RADIO ZA SOLE

Verjetno je že mnogo poslušavcev izrazilo mnenje, da je uvedba oddaje Radio za šole zelo posrečena. Otroci so navdušeni. Poslušajo v šoli, mamice poslušamo doma. Treba je tudi reči, da so sestavljene oddaje zelo skrbno in zanimivo. Ravnatelju g. Ferlugi, radijskemu uredniku in učiteljsstvu je treba izraziti vse priznanje.

Z zanimanjem pričakujemo, ali bodo oddaje v bodoče tudi za srednje šole.

Gotovo radio ve, da si s temi in takimi oddajami pridobiva naiširši krog najbolj zvestih poslušavcev.

Marija Sila

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

NATAŠA KALANOVA

MAJA, PRED DVAJSETIMI LETI

Kako smo čakali tiste majske dni čudežno svobodo!

Z bodečo žico obdana Ljubljana jo je čakala. Čakali so jo Gorenjci in Slovenci s Štajerske, ki so jih okupatorji preselili in razselili po Srbiji in po Hrvaškem.

Čakali so na njo zasedeni in zastraženi dolenski domovi.

Težko so jo pričakovali naši rojaki iz Kanalske doline, ki so jih množično pregnali v Avstrijo in Nemčijo.

Prav tako koroški Slovenci po taboriščih, razgnani in raztepeni daleč od svojih rodni domov.

In kako neskončno smo hrepeneli po svobodi Slovenci na Goriškem in Tržaškem in tam za Nadižo, ki smo že do tedaj dvajset let bili obupen boj s fašizmom za svoj narodni obstanek.

Doživeli smo konec vojne utrujeni in izčrpani. Življenjski delež našega naroda v boju proti nasilju je bil sorazmerno večji kot delež velikih narodov. Naša pogorišča so bila strahotna.

Kdo bi izmeril tiste dni gorje slovenskih očetov, ki so ostali živi. Čemu bi mogli primerjati bolečine slovenskih mater v ranih majskih jutrih tistega leta!

Za naš narod je bil maj še vedno krvav, strašno krvav in krut. Sovraštvo, ki je divjalo vsa leta vojne, se ni moglo umiriti.

Dvajset let po tistih strašnih dneh sklonimo glave pred velikimi žrtvami vojne. Poklonimo se vsem svojim bratom in sestrām, ki so darovali svoja življenja za svobodo. Premalo je dvajset let, da bi mogli izbrisati vse madeže klevet in obrekovanj, ki sta jih pogosto razsula zavist in politična strast. Toliko čiste vere v svobodo zlepa ni nosil noben narod v sebi, kot jo je slovenski. Bili smo se zanjo z različnimi sredstvi in po različnih poteh in nikogar ni bilo, ki bi ne verjel, da pride. Svoboda — osebna in narodna.

Ker verujemo v božjo pravičnost, smo prepričani, da trpljenje ni bilo zaman. Svoboda, po kateri smo hrepeneli in za katero smo trpeli, mora priti v vse slovenske pokrajine in v vse slovenske domove. Mrtvi molijo za njo.

Mladi rod se bo še stoletja sklanjal k dediščini svojih očetov in v njej iskal moči in poti, da bo narod ohranjal. Ta dediščina bo v novih desetletjih vedno bolj čista blestela.

POET 1965

Poznam ga.
Tudi vi.
Sprehaja se po asfaltu
mesta
in zavezal si je bil oči,
da ne bi videl rjuhe
sinjega neba
nad sabo,
ki jo prebada nebotičnik
in bi tako razmišljal
o apokalipsi
in atomski poeziji.
Poseda v baru,
najrajši pa
med targami avtomobilov
in piše, piše pozno v noč.

Sinoči — imela sva
slučajno isto pot —
je vzel na piko
železniško postajo
(postaja ni nikdar
brez poezije),
izvlekel notes
in zopet pisal
pozno v noč.

Ta čas je izza hiše
pokukal satelit
in v mlečno kroglo
se je zarezala
silhueta črne mačke,
ki je spolzela
preko strehe
in zapela serenado.

V notesu pa kilogram
besed
in zjutraj ob zori
se je rodila —
nova poezija.

P. S.
Poetis omnia licet.
Naj kdo še reče,
da kilogram
ne spada v poezijo!

BRUNA PERTOT

Pesmi

POMLADNI KONCERT

Iz bara so Beatles
prevpili murnčka,
ki se je vadil
za slavn
junjski koncert.
Ne zamudim ga:
vršil se bo
v veliki dvorani
zvezd in trav,
vstop bo prost
in na sporedu
bo nokturno
mladih bilk,
kantata morja
in serenada luni
za murnčka in zbor.

PESEM MORSKE DEKLICE

1.
Sonce in veter
sta ožgala
moje boke,
sol se mi lepi
na vlažne lase,
z pisanim prodom
se roke igrajo,
morje izklesalo
je moje srce.

2.
Samotna domujem
na belih pečeh,
med žajblom
in dehtečimi
žoltimi cveti,
kjer luna
se ustavlja
na svojih poteh
in kamen zna peti
ob zvoku zelenih
razbitih valov.

3.
Cvet me je naučil
dehteti v samoti
in riba molčati,
ko v prsih boli
in zemlja
se v soncu
in v dežju smejati
in morje pozabiti,
kogar več ni.

4.
Na produ klečim
in štejem pomladi,
ki tiho beže;
preštevam oblake
in jadra
in kamenčke morja.

5.
Tako je klečala
nekoč lepa Vida
v luči večera,
razpeta na rožnato
platno neba,
po srečni vrnitvi
iz daljnih poti.

6.
Nje hči zdaj
se vrača
in ko nje
ne bo več,
bo še hčerina hči
poklekala v soncu
na opaljeni prod.

In rod lepe Vide
ne umre.

MED BRINJEM NA GMAJNI

Ko je razpel svojo čašo pritlikavi podlessek in ko so me prebudili v sončnem jutru razigrami ptičji glasovi, sem si nenadoma zaželel pomladi. Srce je močnejše udarjalo in misel se je ustavila. To moje malo, še neizkušeno srce, komaj toliko izurjeno, da je znalo razlikovati med dobrim in zlom, si je nenadoma zaželelo toplega pogleda, morda si je celo zaželelo ljubezni.

Takrat sem šel iz hiše. Narava s svojim nabreklih popjem in s tisočeriimi glasovi, ki so prihajali od vsepovsod, me je sprejela.

Sel sem počasi po neposuti beli poti, potem sem preskočil iz sivih kamnov sestavljeni obcestni zidek in bil sem na gmajni.

Gmajna je živela, vsa mladostna, prešerno veselje je zaživel v njej; tako sem doživel čisto nedolžnost neprikrite ljubezni. V toplém zraku, v objemu sončnih pogledov se je narava prelila v veličastno pesem pomladi. Kdor more, naj jo razume! Razumel sem to pesem svobode v svojem prebujenem srcu, ko sem hodil od vrtače do vrtače, med zelenim brinjem in med razpetimi podleski. Med šepetajočim grmovjem, po prepleteni sončni preprogi so se moje misli spet razživile in lepi spomini so ovili dušo z opojnostjo gmajne. Zdaj so se mi smehljali, in zdaj so se mi klanjali iz preteklosti. In moje misli so šle iz preteklosti preko sedanje gmajne v prihodnost. Nikjer ni bilo bridke besede, nikjer ni bilo odvratnega dejanja. Težave preživetega življenja so se mi zdele tako oddaljene, tuje in nepotrebne, da bi za njimi ne občutil ne žalosti, ne jeze. In če bi jih mogel, bi jih brez pomišljanja zavrgel za prvim grmom. Zakaj v tej pomladni ljubezenski pesmi mi je zrasla velika in neizmerna vera, ki je segala iz dalje v daljo in se je njen vrh zgubljal v oblakih. Ta želja po svetli prihodnosti je bila tolikšna, da bi bila misel na grenkobo že greh.

Potem sem se odpravil v mesto. Žarometi avtomobilov so se podili, urejeno podili drug za drugim izza ovinka in izginili za ovinkom. Šel sem po široki ulici za nepretrgano vrsto avtomobilov, ki so počivali ob pločnikih. Ustavil sem se pred velikim sveilim portalom.

Proti meni sta prihajali mlada deklica in okroglolična dama, z blaženim nasmehom na ustih. Ko sta se mi približali sem ujel:

»Übermensch, veš, Übermensch, veš, to je Nemec.« Šli sta dalje v brezoblično maso prerivajočih se teles.

Skozi veliki portal sta prihitela za tem dva otroka in deklica se je ustavila blizu mene. Segala mi je komaj do pasu. Pogled se mi je ustavil na njej in zgrozil sem se. Njen glas je bil globok, skoraj težak in je padal kot bi bil iz svinca. To malo dekletce je stiskalo k sebi šop nemško popisane papirja in držalo ga je krčevito na srcu, kakor držijo druge deklice na srcu svoje punčke iz cunj.

Jaz pa sem se obrnil, zbral sem vse svoje raztrgane misli in ponižno sklonjen sem prosil nebo, da bi se lahko kmalu vrnil na svojo gmajno.

Zakaj vedel sem, da je gosposka pot do stavbe, pred katero sem stal, dolga, izgublja se v stoletjih. Jaz pa ljubim svoj narod tak kot je, majhen in šibak, okorn v svojem izražanju, a čist v ljubezenskem čustvovanju. V svoji prikriti bridkosti sem do kraja spoznal, da se je nebo usmilito malega naroda in mu dalo živeti v naravi, kakršno sem dosegel v pomladanskem popoldnevu na gmajni pod Grmado.

KRAŠKI SPREHODI:

OD OBELISKA DO RAZKLANEGA HRIBA

Kraški greben, ki objema naše mesto je nepogrešljiv del tržaške fiziognomije. Morje, ki z večnim nemirrom buta ob obalo, sv. Just z masivno arhitekturo gradu in v ozadju, hitri in sveži obris kraškega grebena: vse to je Trst. Toda tisti greben, ves kamnit in grčav nam je najljubši, kajti, če Tržačanu prihaja zaslužek iz morja, išče njegovo srce miru na Krasu in v gorah.

Zanimivo je dejstvo, da je bil pred 300 leti Kras pokrit z gostim gozdom. Vendar nam ga slike iz leta 1800 že prikazujejo gola in kamnitega, takega kot je danes. Šele po drugi polovici prejšnjega stoletja so pričele avstrijske oblasti z močnim pozozdovanjem in že pred izbruhom prve svetovne vojne so nastali mladi a lepi gozdovi na Hudem letu, v Padričah, Razklanem hribu itd.

Na žalost sta obe vojni uničili skoro vse kraško drevje.

Z druge strani so pa še dolgo let po drugi svetovni vojni pustošili Kras zavezniki s tanki in kamioni, vendar so ustvarili zanimivo omrežje poljskih poti in kolovozov, deloma po sledovih starih stez ali pa so jih naredili na novo. Eden izmed teh kolovozov je tisti, ki skoro popolnoma vodoravno in položno seče svetoivansko Grižo od Obeliska pa tja do sedla pod Razklanim hribom. Ta pot je logično nadaljevanje Napoleonove ceste.

Začenja se pri kampingu nad Obeliskom, poteka mimo nemškega pokopališča, v prijetni senci borovega gozdiča. Kaj kmalu smo na Konkodelu prav pod visokim stolpom televizijskega oddajnika.

V kratkem smo na križišču, kjer se odcepi kolovoz v Trebče, čez Trebensko sedlo. Mi pa gremo kar naravnost po široki in položni poti. Nad nami se dviga zelo strmo svetoivanska Griža, sedaj še vsa zelena in mirna, proti Bazovici pa je polna melišč, ki se kot reke belega kamenja z vrha stekajo v ogromni želodec Fakanonijevega kamnoloma, ki ga bomo kmalu dosegli in prehteli, vendar se njegovi ostenki končujejo daleč v brezno, ki je eno najglobljih na Krasu: 225 metrov obsega prepad. Ne mečimo kamnov v brezno, kajti v njem počivajo kosti petih jamarjev, ki so se v njem ponorečili pred mnogimi leti.

Dospeli smo v gozd, vendar je prijetne sence kmalu konec in že smo na sedlu pod Razklanim hribom. Značilen je na pol uničeni spomenik, ki so ga postavili fašisti, ko so to novo pot popravili; zgradili so jo že Rimljani in je povezovala Jadran s Panonijo. Takoj po osvoboditvi so ta spomenik partizani pognali v zrak, a še danes je tam, podrt, razbit in nas spominja na žalostno preteklost.

S. K.

SLOVENC NE RAZKLADAJO VEČ PREMOGA

Pod tem naslovom je objavil ugledni milanski dnevnik »Corriere della sera« dolga šestkolonska članek o življenju v današnji Sloveniji. Sestavek je napisal znani italijanski književnik in publicist Enzo Bettiza ter ga vsklupil v serijo člankov, v katerih opisuje svoje vtise iz potovanj po socialističnih državah. V prepričanju, da bodo zaključki italijanskega pisca zanimali tudi naše bralce, smo iz članka povzeli glavne misli.

»Priatelj Slovenec, ki nas je povabil domov na kosilo, je eden tipičnih predstavnikov srednjega sloja "jugoslovanske švice". Tako namreč imenujejo ostali Jugoslovani — nekoliko z občudovanjem, nekoliko z zavistjo in nekoliko s polemičnostjo — Slovenijo, ki je najbogatejša med šestimi federativnimi republikami. Slovenija, ki že dobrih sto let ne pozna več nepismenosti, se vedno bolj približuje avstrijskemu in istočasno občutno pušča za seboj makedonski življenjski standard.«

»Okoli starega habsburškega središča Ljubljane s svojimi ličnimi stavbami, ki jih je navdahnili dunajski barok in jih zakrivajo krošnje pastelnega zelenja z vijoličastimi odtenki, se danes širijo bloki racionalnih stavb iz stekla in cementa in mreže čistih in lepo tlakovanih cest, po katerih se pretaka živahen in urejen promet. Prometni znaki so brezhibni, prometniki pa znani po vsej Jugoslaviji po svoji strogosti in čutu do discipline.«

»Dom našega prijatelja stoji v okolici in pripada novi Ljubljani, ki si prizadeva, da bi šla v korak z nordijsko in srednjeevropsko omiko, kateri pripada in kateri se noče odreči.«

Pisec članka nam nato podrobno opiše gostiteljevo hišo in poudarja, da so njene udobnosti tem bolj pomembne, ker je v Jugoslaviji stanovanjska kriza še vedno močno občutena. Vendar pa — ugotavlja nadalje — ta pojav v Sloveniji ni izjema, pač pa povprečje.

»Med kosilom je od časa do časa zazvonilo pri vratih. Naš prijatelj nas je poučil, da ima pred hišo kup premoega in da prihajajo bosanski sezonski delavci, ki se ponujajo, da mu ga spravijo v klet. Med Slovenci namreč ni nikogar, ki bi se ukvarjal z najnižjimi, umazanimi deli. Zato prihajajo v Slovenijo sezonski delavci iz bližnjih republik.«

»Razlika med Slovenijo in ostalimi republikami je presenetljivo podobna razmerju med Italijo in Švico. Prav v teh razlikah se odražajo najgloblja nasprotstva, ki preprečujejo jugoslovanskim narodom, da bi se zliili v homogen mozaik. Nastal je prepad, ki loči Jugoslavijo v dve kategoriji. Zgodovinsko razvodje med obema presenetljivo sovpadajo z nekdanjo mejo, ki je na Balkanu ločila avstroogrsko cesarstvo od turškega imperija.«

»Jugoslavija prve kategorije, to je Slovenija in večji del Hrvaške, ki sta se razvili v okviru avstrijske in beneške katoliške omike, sta namreč že takrat postavili temelje razvoju, ki ga Srbi, Črnogorci, Bosanci in Makedonci pod bizantinskim in kasneje pod turškim vplivom niso mogli doseči niti s prisiljenimi skoki socializma.«

»Zadnja leta, potem ko sta ogenj antifašističnega boja in jeklo komunistične revolucije skovala ogródje navidezne narodne enotnosti, se zdi — sodeč po govorih najvišjih osebnosti —, da se je začel porajati nov nacionalizem. Ni to romantični žolčni nacionalizem, ki je včasih trgal predvsem Srbe in Hrvate in se je v zadnji vojni izrodil v perversne krutosti ustaštva in četništva, marveč je to neke vrste gospodarski nacionalizem modernejšega in tehničnega izvora. V ta nacionalizem se prvič vpletajo tudi Slovenci, ki so bili vse do nastanka nove titovske države zaprti v svojem kulturnem, gospodarskem in jezikovnem izolacionizmu malega civiliziranega naroda, ki so mu bili povsem tuji balkanski dogodki. Ta gospodarski neonacio-

nalizem se je porodil iz velikih etničnih premikov, ki so spremljali socialno preobrazbo države.«

»Obstoj tega nacionalizma je na osmem kongresu Zveze komunistov priznal sam Tito, ko je dejal: »Raznim etničnim skupinam so v naši družbi zagotovljene ne samo vse narodne pravice, pač pa je z razvojem sistema samoupravljanja dana tudi možnost, da sami ali ob sodelovanju drugih narodov uresničijo te pravice...« Toda istočasno se Tito pritožuje nad težavami, ki nastajajo. Isto priznava tudi predsednik hrvaške republike Bakarič.«

Pisec članka nadalje ugotavlja, da je sistem samoupravljanja sprožil mehanizem, ki je bolj odprt in dopušča širšo konkurenco ne samo med podjetjem in podjetjem, ampak tudi med republiko in republiko, med razvitimi kraji na severu in nerazvitimi pokrajinami na jugu. Po člankarjevem mnenju ni tega novega stanja kriv stari birokratski sistem kakor trdi Bakarič, ampak predvsem gospodarska sprostitev. Dokler je stari leninistični, avtarhični in centralizirani sistem z drastičnimi posegi odločal o celotnem življenju v državi in favoriziral nerazvita področja, ni imel neonacionalizem razlogov in moči za razvoj. Zdaj pa so z novim ekonomskim sistemom tržnega gospodarstva nastala nova nasprotja: zvišanje produktivnosti in nova sredstva gredo avtomatično v korist bolj razvitim republikam. Odtod »gospodarski rasizem«.

Leta 1955 je bil srednji narodni dohodek v Sloveniji štirikrat večji kot v Črni gori. Ta razlika bi bila še večja brez političnih investicij federativnih oblasti. Poldrugi milijon Slovencev, ki predstavlja 8 odst. celotnega jugoslovanskega prebivalstva je dal eno četrtino celotne jugoslovanske industrijske proizvodnje. Istočasno sta Makedonija in Črna gora dali komaj 4 odst. industrijske proizvodnje. Nova intenzivna politika, ki skuša slediti največjim možnostim uspeha na Hrvaškem in v Sloveniji, je

samo povečala razliko med revnimi in bogatimi republikami.

»Smo prvi in bomo tudi prvi ostali,« trdijo brez domišljavosti Slovenci, hladno in razumsko. To dejstvo sprejemajo kot zgodovinski zakon, ki ga potrjujejo tudi današnji podatki. Od 116.000 zasebnih avtomobilov v Jugoslaviji, jih odpade kar 40.000 na Slovenijo. Ali: v Sloveniji pride en avtomobil na 38 prebivalcev, na Hrvaškem na 123, v Makedoniji in v Srbiji na 180, v Črni gori na 230 in v Bosni in Hercegovini na 360. Srednja plača znaša v Sloveniji 45.200 din, to je najvišje jugoslovansko povprečje. Najnižje plače pa so v Makedoniji in znašajo povprečno 28.200 din. Celó v razviti Hrvaški zasluži uslužbenec ali delavec po 10.000 dinarjev manj kot njegov tovariš Slovenec. Malokatera druga evropska država ima tako različno razdelitev narodnega dohodka.

»Ta položaj, ki povzroča mirna matematična razglabljanja pri vodstvu, podžiga ljudsko mržnjo. Slovenci niso priljubljeni v Jugoslaviji in se tega tudi zavedajo. Marksistična ideologija ni bila tu tako močna, da bi zamorila slovensko narodno zavest, ki ni napadalna, ampak zaprta, izolacionistična, izrazito samoobrambna in značilna za majhen etnični živelj, ki ga obdajajo na vseh straneh različni narodi. Ta zavest se danes prebuja. V slovenskih meščanskih slojih, polnih starega patriotičnega izolacionizma, se že govori o nevarnosti narodne smrti, ki danes grozi slovenskemu narodu zaradi priseljevanja z juga. Slovenci se branijo 200.000 bosanskih nekvalificiranih delavcev, ki prihajajo v Slovenijo s svojimi navadami in s svojo primitivno miselnostjo s tem, da jih izolirajo v predmestnih barakah. Separatistične težnje se večkrat mešajo z neko bolj splošno mržnjo do režima, v katerem vidijo zlasti najmlajši slovenski izobraženci izvor mnogega zla. Od tod vrenje okoli »Perspektiv«, o katerih članekar obljublja, da bo še spregovoril.

NOVA MAŠA GOSPODA JOŽKA MARKUŽE

Na belo nedeljo, 25. aprila je pel prvič sveto mašo v nabrežinski cerkvi gospod JOŽKO MARKUŽA. Kot da se je ta dan mala kraška prestolnica nenavadno zgodaj zbudila v pomladnem jutru, da bo vsa pripravljena, ko bo popoldne sprejela rojake od blizu in daleč. To je bil resnično velik dan za nas vse. Imeli smo občutek, da bi mu morali dati še večjo zunanjo praznično slovesnost — taki smo pač ljudje. Želeli bi, da bi ta dan vsa Nabrežina blestela v prazničnem razpoloženju. Prirediteljem pa se je zdelo, da je bolj važna zbranost in skromnost. Mi smo sprejeli tudi to misel, a nismo mogli zakriti svojega velikega prazničnega navdušenja.

Z veliko simpatijo je spremljala množica gospoda novomašnika na kratki poti v nabrežinsko cerkev, ki je bila ta dan mnogo premajhna, da bi lahko sprejela vse vernike. Gospod novomašnik je pel sveto mašo v vzhodnem obredu, pri bogoslužju se je rabil poleg starocerkvenega samo slovenski jezik. Za to priložnost so slovenski duhovniki bizantinsko slovanskega obreda pripravili prevod

»Božje liturgije sv. Janeza Zlatoustá in sv. Vasilija Velikega« in ga izdali prvič tudi v knjigi.

Pri sveti daritvi sta novomašniku asistirala sobrata bizantinsko-slovanskega obreda, dr. Stanko Janežič in dr. Angel Kosmač. Na koru pa je čudovito pel zbor, izbran iz najboljših pevcev. Vodil ga je dr. Zorko Harej.

Nabrežini je posredoval g. Jožko Markuža to čast, da se je prvič v zgodovini goriške nadškofije tu rabila slovenska govorica pri slovenskem bogoslužju v vzhodnem obredu. Z veliko pozornostjo in ganjenostjo smo bili ves čas obreda združeni z gospodom novomašnikom in smo prosili Boga, da bi mogel uresničiti velike in plemenite načrte, ki jih je ta dan polagal pred Vsemogočnega na oltar.

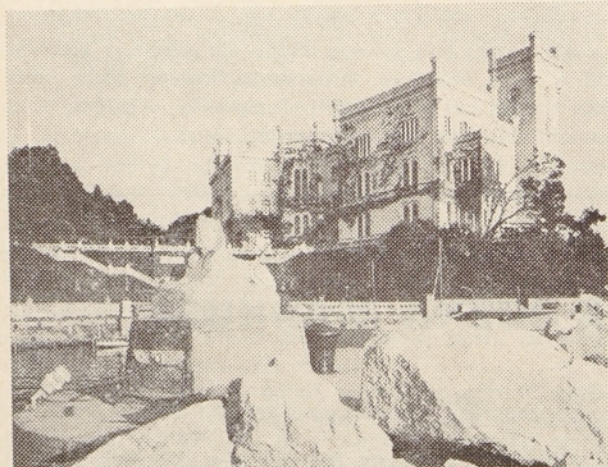
Gospodu novomašniku, ki ga imamo čast šteti med sodelavce naše revije, želimo mnogo božjega blagoslova v njegovem vzvišenem poklicu.

J. P.

TUJCI POVSOD

(20. NADALJEVANJE)

Stari brkež se je na svoj način opravičil za moralno tatvino: »Precej od roke je tisti bar za službeni čas, a zavreto vino res izvrstno pripravijo, kaj, Obrobek?« Franc je vzdržal njegov posmehljivi pogled, požrl odgovor in se prav po svoje maščeval: začel je dvoriti — tako je bil namreč sam prepričan — nadzornikovi ženi, v resnici pa ga je omrežila lepa in zajetna gospa sama, ker je menjavala ljubimce kot klobuke: za vsak sprehod drugega. Pustolovščina se je zavlekla čez mero in pospešila njegovo odločitev za selitev v Jugoslavijo. Nadzornik se je namreč kmalu po vojni preselil v Maribor in njegova žena se je v pismih Francetu tako navduševala nad novimi kraji in ljudmi, da ni več strpel v Trstu, ki je po drugi strani tudi prehitro spreminjal svoj pestri jezikovni pristaniški obraz v enolično laško masko. Toliko poštenja je vendar bilo v Francu, da ni šel za nadzornikovo ženo v Maribor, ampak z življenjem lastne družine v Ljubljano. Še nekajkrat mu je pisala, potem se je naveličala pisem brez odgovora. Od vsega mu je ostal le spomin in zavest, da ima posluš še vedno

tako oster kot one noči, ki je bila na neki način povezana z njegovim življenjem.

Juvanov glas je slišal tako razločno, da mu še glave ni bilo treba zasukati v njegovo smer.

»... gospa Anica.«

V njem je kar vzkripelo, ko je stanovalec tako ljubeznivo izgovoril ime njegove žene. Prenehal je s kopanjem, se oprl na lopato in suho zakašljaj. Z belim pogledom je spremljal Anico na poti v kuhinjo in nazaj. Ko je izročala otrokovemu botru časopis, je Obrobkovo spet ledeno oplazilo možovo pomembno hrkanje. Da bi skrila rdečico pred Juvanom, je dvignila sinčka nad glavo in zapela verz pesmi, ki ji je že vse jutro rojila po glavi:

»Če na prsi me pritisneš,
pa bom sladko dremala.«

Ko je med obešanjem perila prvič glasno zapela, je bilo Obrobku, kot bi mu nekdo nastavil ploščo na srce in jo neprenehno vrtel, da so mu kitiče zapovrstjo rinile v spomin; šele ob ženinem ponovnem petju se je zavedel, da je ona sprožila v njem tisto podzavestno popevanje. Ko jo je gledal, kako je z nasmejanim, razburjenim obrazom izročala časopis Juvan, se je lovila v njem ravno tista mehka melodija dekleta, ki toži:

»Če na cesto me zavržeš,
prav težko bom umirala.«

In žena je kot nalašč zapela v odgovor naslednji vrstici, ki sta bili preprosto in čudežno odkritje rešitve:

»Če na prsi me pritisneš,
pa bom sladko dremala.«

Nič čudnega, da ga je pogrelo in se je naglas obrnil do nevednega svaka: »Zdaj vem, zakaj poje ostuda!« Duhovno zdravemu človeku bi bil ves dogodek drobec navadnega življenja, a ni bilo tako Obrobku; v njem je glodal črv stare, čvrsto zakoreninjene družinske napake, ki ji je tudi on sproti podlegal, namesto da bi se je otesal in jo sproti odganjal. O duševnih boleznih še slutil ni in bi se vsakomur smejal, če bi mu priporočal zdravljenje; bil je prepričan, da ga notranjost sama opominja njegovemu ponosu in ugledu preteče nevarnosti.

»Si videl?« se je spet obrnil k Pepetu in z glasom mignil proti koncu hiše, kjer je Juvan prebiral časopis na pragu; mala Ančica mu je zlezla na štiporamo in se mu z ročicami oklenila vratu.

Fant se ni hitro zavedel, kaj hoče svak; bil je že odrabil kramp in je z nogo čvrsto potiskal v ilo široko lopato in ga metal na hrbtasto rastoči kup, v mislih pa taval po briških brajdah in dvoril Juli.

»Še časopis mu je dala! Zastonj že ni šel za botra njenemu otroku.«

Pepe se je ozrl za Francetovim pogledom in nazadnje le doumel smisel čudnih besed. V varnem zavetju grmičastih brk so se njegova usta posmehljivo zganila, a odgovoril ni.

»Vsi se mi že posmehujejo in kmalu se mi bodo v obraz smejali.«

Od napora in jeze so mu gorela lica kot ogenj. Jutranji izraz zadovoljstva mu je v očeh in ob ustih zamenjal neizliti gnev. Naslonjen na lopato s silo zarinjeno v zemljo, se je sušenasto obračal proti kuhinjskemu oknu, da bi se pokazala žena, in ker je ni bilo, je zilil strup v njeno besedno blatenje pred bratom.

»Zato pa prepeva ves dan, ničvrednica!«

Pljunil je v izsušene dlani in se s podvojeno močjo zagnal v kopanje, da je dohitel Pepeta, ki

se je bil medtem precej približal znamenju. Svakovega govorjenja ni hotel jemati resno; opazil je bil že, da je res ljubosumen in da mu sestra ob njegovem prihodu ni lagala, a se ni predajal nepotrebnemu premlevanju njegovih opazk, ker se ga niso tikale osebno. Iz kuhinje se je zlivalo na vrt Aničino petje v razločnih besedah in polnem, sproščenem glasu:

»Oj, ti fantič milosrčni, oj, ti fantič lep in zal, ako utrgati me hočeš, reci, kam me bodeš dal!«

Obrobek ni vedel, kako bi udušil pesem, ki tudi v njem ni utihnila. Naj se je še tako trafil s kopanjem, so proste misli v hipu obletele tisočero stvari, ne meneč se za jezo, s katero so ga hkrati oblivale. Da bi se jih rešil, je začel razlagati Pepeu, kakšno zemljo bosta navozila v toplo gredo.

»Primešala ji bova malo tiste s konca vrta, kjer se je gnoj že uležal. Boš videl, kakšne buče in kumare bova trgala poleti.«

Pod upornim čopom las se je mladi Bric le smehljaj. Nekaj časa je bil zares srečen na svakovem domu, ko je po tolikih letih spet lahko v miru in pošteno jedel, počival in se umival; celo obleko so mu dali narediti pri krojaču iz Francetove stare policijske suknje in še k fotografu so ga nagnali, vsega polikanega, rejenega in brez tistega nagajivega šavja na čelu; eno sliko je poslal domov, eno je obdržal zase, eno pa namenil Juli in čakal poguma, da ji jo tudi odpošlje in v istem pismu dekle zasnuabi. Počasi pa se je začel zavedati, da je udobje v sestrini družini veljalo le njegovemu telesu, srce pa je ostalo zanemarjeno, osamljeno in še dalje nesrečno. Ob nedeljah jo je mahnil včasih v mesto, a kmalu prikolovratil domov, kajti praznih žepov ni mogel niti na osminko vina, ki ga je z znanimi imeni vabilo iz gostilniških oken. Ob prazničnih dnevih mu je dajal Franc le nekaj cigaret več kot ob delavnih, denar pa mu ni šel rad iz rok; modroval je pač s hladnim gospodarskim razumom: fant je sit in oblečen, tobaka ima, denarja pa ni treba zapravljati. Tako je pač gledal na svakov prosti čas, ker si ga sam ni jemal in menda še slutil ni, koliko skušnjav kriči v človeka na sprehodu, zlasti po ulicah mesta, kot je bila Ljubljana v prvih poveljnih letih: živa in nasmejana kot razvijajoče se in zdravo kmečko dekle. Obrobku ni bilo sile: službo je imel, za oddih je onegavil po vrtu in v hiši, da mu na sprehodu niti ni bilo treba, in družino si je tudi ustvaril, drugih hrepenenj pa srce nima. Tako je pač sklepal Pepe in to mu je že dlje težilo glavo. Zatrdno se je bil odločil, da se bo še pred poletjem vrnil v Brda in se poročil, pa naj se mu smeje Brici od Pevmskega mčstu in Podsabotina pa čez Vipolže in Kozano do Mernika. Zato se je samo nasmehnil, ko ga je Franc vključil v svoje poletje.

Skoraj istočasno sta dosegla črepinjasto znamenje in kmalu zatem je bilo najhujše opravljeno.

»Saj še poldan ni.«

Očistila sta kramp in lopati; Franc si je odvezal robec za vratom in si otrl znoj, Pepe pa je sedel kar na tla, si sezul čevlje, stresel iz njih prsti in kamenje ter zdihnil tako olajšano, kot bi vrgel z ramen dober cent bremena. Franc si je brisal potni obraz in se smejal lepemu vrtu pred seboj.

Prve grede je preprezala mrežnata plast rumenkasto zelene barve; po zadnjem dežju se je berivka vidno potegnila in se v soncu kodrala na robovih listov. Naslednja leha je bila temnejšega odtenka, ker je rasla na njej redkica. Srčasto listje je bilo še nizko in redko, a tu in tam je bilo že razločiti nad zemljo rdečo oblinico. Iznad vseh teh krajev so kot vojaki v vrstah rasle zelene kolerabe, precej odebelene, čeprav bledikastega listja. V mislih je preračunal, koliko mu bo vrgla tale prva pomladanska žetev; ni se smel pritoževati nad dosedanjimi potroški, če je pomislil, da bo izkupiček presegal celoletno policijsko plačo. Res se bo moral čimprej otresti jarma službe in zaživeti le zemlji. S prstov in z dlani si je odluščil osušeno prsteno skorjo in z njo vred koščke otrdelih žuljev.

Od Steinerjeve žage se je čez dolgi travnik razleglo prav do Obrobkovine opoldansko zvonenje trnovskih zvonov.

»Od zapada vleče; pa ja ne bo dežja?« je zaskrbelo mladega vrtnarja.

»Kosilooo!«

S kuhinjskega praga ju je klicala Anica in si popravljala zrahljano kito. Še vedno je hodila razoglava, čeprav so vse Trnovčanke nosile ruto. Čim je videla, da sta se oba moža namenila domov, se je vrnila v hišo, vzela v naročje Matička in sedla z njim k oknu, kjer se je že hladil zanj krožnik mlečnega zdroba. S svežim spominom na moževo pogrkovanje je čakala, kakšne volje bo vstopil; zase je sklenila, da se bo delala, kot bi ničesar ne slišala.

Ko sta pridna delavca posrebala juho, jima je na isti krožnik nagrmadila dušenega krompirja z govedino.

»Kdo bo pa kosti obral?«

(Dalje)

NEPODPISANI SREDNJEŠOLEC

Moj odgovor nepodpisanemu srednješolcu v zadnji številki »Mladike« je »Novi list« takole ocenil:

»...Lojze Škerl vse preveč resno jemlje neko navčno pismo in zares še otročje napisano pismo nepodpisanega »srednješolca«, ki se zavzema za nekaj »levi katolicizem«. Polemika o tem, ki se je zadnje čase spet umetno poživila, se bo s takim pisanjem izrodila skoraj v smešno, vsekakor pa se ne dotakne bistva, ker se lovi samo za izraze in besedne spodrsaljaje. Zdi se nam, da bi bil urednik te rubrike v »Mladiki« bolje storil, če bi skušal, namesto da tako zviška in smrtno resno polemizira s srednješolcem, v izčrpnem članku razjasniti mladim ljudem, ki marsičesa niso sami doživeli in jim ni vse tako samo po sebi razumljivo, v čem je (bistvena) razlika med tako imenovano »katoliško levico« v političnem smislu, ki jo najdemo kot nekaj samoposebi umevnega v vseh katoliških političnih grupacijah, poleg konservativnejšega »desnega krila« in »sredine«, in zmotnimi tendencami, ki skušajo spojiti katolicizem z nekaterimi elementi marksistične ideologije in ki pripisujejo Cerkvi vlogo, kakršne v političnem in socialnem dogajanju nikoli ne more imeti, ker to ni njen namen. Tak, objektivno napisan članek ali razprava bi koristil več kot vse polemike, v katerih pogrešamo zlasti nekaj najvažnejšega, namreč ljubezni in razumevanja do tistih mladih ljudi, ki so toliko iskreni in pogumni, da se sploh spuščajo na ta teren in od katerih so mnogi zrasli v nekatoliškem okolju ter se šele zdaj bližajo katolištvu, ne morejo pa seveda sprejeti raznih nazadnjaških političnih tez iz preteklosti, ki jih nekateri naši duhovniki tako trdovratno vežejo s katolicizmom.«

Hvaležen sem ocenjevalcu Novega lista za pojasnilo o levici, desnici in sredini. Jaz ne bi znal tako povedati; pa tudi ni moj namen, da bi se spuščal v debate o političnem pojmovanju katolicizma. Sem duhovnik in katehet (upam, da pisec to ve) in zato vedno poudarjam, da poznam dobre in slabe katoličane, boljše ali slabše, in da je bistvo katolicizma življenje v milosti, ki edino omogoči pravo ljubezen do Boga in do bližnjega. Če tega ni...

Ker sem katehet, sem pismo srednješolca »resno vzel«, kakor to delam v šoli, če mi dijaki zastavijo kakršnokoli vprašanje. Mislim, da je to splošno veljavno pravilo. Pismo sem vzel resno, ker vem, iz katerih krogov prihaja, in ker s podobnimi vprašanji nekateri dijaki že leta in leta prihajajo na dan in se z odgovori ne dajo prepričati. Zato sem dijaku svetoval, naj se bolj seznani s krščanskim naukom, zlasti z naukom o Cerkvi. Če kaj v Cerkvi ni prav, so za to odgovorni vsi udje Cerkve, od papeža do zadnjega zlikovca, ki je krščen, a se odteguje spolnjevanju krščanskih dolžnosti (Morda se prav zato nekateri izmikajo slovenski maši, ker je treba pri njej skupaj z duhovnikom glasno pred vsemi reči »moja krivda, moja velika krivda?« Tudi tisti srednješolci, ki so s svojim ravnanjem, smenjanjem, in straženjem pred kapucinsko cerkvijo in v šoli prepre-

NEKAJ DNI PO AFRIKI

(9. NADALJEVANJE)

Vendar je Molapo misijonarja prijazno sprejel in jima po dolгих prigovarjanjih daroval zakotno vasico, vso obdano z močvirji, kjer naj bi se blagovestnika naselila. Kraj je očetu Gérardu kar ugajal, in sicer zato, ker se ni bilo bati za vodo v zimskih mesecih.

Prav ob reki Khomokhoane sta misijonarja postavila prvo zasilno kočo. Proti severu jima je zapirala razgled gora Tsikoane, zelo znana zaradi basutskih poganskih obredov; proti severovzhodu se dviga pogorje Mulati, precej znamenito v basutski zgodovini.

Po ogledu kraja, se je oče Gérard vrnil nazaj v Romo. Poročati je moral svojim predstojnikom o novem misijonskem polju, obenem pa se je moral posloviti od svojih dragih vernikov v vasi Matere Božje.

Kako bridko je bilo slovo, nam pove pismo, ki ga je 22. nov. 1876. misijonar poslal svojemu predstojniku: »Ko je bil človek veliko let pri ubogih domačinih orodje milosti božje, so združile misijonarja trdne vezi z njihovimi srci, zato je tudi ločitev tako težka.« V istem pismu pa najdemo zopet veliko misijonarjevo ponižnost, saj je zapisal: »Pri vsej svoji žalosti pa sem bil le vesel, kajti videl sem, kako je ljubi Bog zaupal ta misijon boljšim rokam, kot so moje.«

Končno veljavno sta se oče Gérard in mladi misijonar Barthélemy naselila na novem misijonu 1. junija 1876. Šele čez dobra dva meseca je prišel za njima z volovsko vprego misijonski brat, ki je pripeljal vse potrebno za novi misijon. Uboga misijonarja bi bila v mesecih čakanja gotovo umrla od glada — v juniju je namreč v Basutolandu zimski čas —, ako jima ne bi bil priskočil v sili na pomoč pogan Mafosa in pozneje katoliški Irec Ryan; ta je potem vse do svoje smrti ostal velik dobrotnik misijonarjev.

Misijonski brat je s pomočjo domačinov v nekaj tednih postavil kar čedno kočo, kakršne so pač v deželi poznali. Večje težave pa sta imela pri gradnji cerkvice.

Odkod dobiti opeko in denar za delavce?

Zopet je pomagal misijonarjem Evropejec Moran in sicer s prav lepo vsoto denarja.

Domačini so se lotili žganja opeke, dočim je misijonski brat zidal in pripravil ostrežje, potem

so domačini prav spretno pokrili streho s suho travo.

Kapelica očeta Gérarda še danes stoji.

Novo misijonsko postajo je oče Gérard izročil varstvu sv. Monike: »Dobra mati svetega Avgustina — je pisal misijonar — mi je tolikokrat pomagala in me tolikokrat tolažila v križih in težavah. Ni mi treba praviti, da smo v začetku dostikrat trpeli lakoto in mráz. Vendar smo bili zadovoljni, kajti vsako božje delo je delo Križanega!«

Taki so bili začetki misijonskega dela na postaji Sv. Monika. Seme evangeljskih resnic je sprva padao le med trnje. Šele 1. novembra 1877 se je prijavilo za krst prvo dekle, hčerka poglavarja Setlopa, ki se je na smrtni postelji spreobrnil in potem prav zgledno umrl.

Leta 1878. so prišle na misijon tudi prve sestre in so kmalu odprle šolo za dekleta. Avgusta istega leta je bila krščena prva skupina odraslih; trije moški, ena žena in eno dekle. Na slovesnost je prišlo iz Rome precejšnje število vernikov, da bi počastili nove krščence, obenem pa so želeli pozdraviti tudi svojega dragega misijonarja.

Ko je oče Gérard po dvajsetih letih zapustil misijon Sv. Monika, je tam živelo že 759 katoličanov.

Misijonska postaja je bila zavita v trdo temo, ko sva se s škofom pripeljala. Zakasnila sva se namreč med potjo zaradi obiskov nekaterih manjših središč.

Precej hladno je bilo in večerja, ki so jo prav okusno pripravile domače sestre, je kar teknila. Pri mizi nas je bilo s škofom sedem in vsi razen mene so bili domačini. Pogovor se je sukal okoli preteklih s'ovesnosti.

Ogled misijonske postaje je bil povsod približno enak. Najprej smo šli v cerkev, od tam v bolnišnico. V šoli smo najprej pozdravili učitelje, nakar nas je nadučitelj vodil iz razreda v razred. Šolski otroci so vljudno pozdravili, mlajši v domačem jeziku starejši pa v angleščini. Običajno so šolski otroci zapeli kako pesem; večkrat pa so celo priredili domače plesje, kar je bilo posebno zanimivo.

Ugotovil sem, da otroci, že v nižjih razredih, prav z navdušenjem plešejo. Če jih ne bi bil prekinil, bi plesali cele ure. Dobil sem vtis, da domačini pri pesu pozabijo na utrujenost, lakoto in žejo in izgubijo tudi čut za čas.

Ti plesi so popolnoma različni od evropskih in ameriških; so nekake mimične predstave, bolj slične igranju kot pa plesu v našem smislu. Nikoli nisem videl plesavcev, da bi se drug drugoga dotikali.

Ob slovesnih prilikah se pa plesavci postavijo ne samo v posebnih oblekah in v opravi, ki nekako odgovarja plesu. Tako sem videl bojne, že ne in poganske obredne plesje. Posebno zanimivi so skoraj divji bojni plesi. Človek ima vtis, da se pri tem domačini popolnoma vžive v divjost bitke. Obleka teh plesavcev preveč ne ovira, saj je znano, da nekoč bojovníki niso nosili nikakih uniform, da so pač neovirano suka-

kaj pravite vi?

čili, da se nekateri dijaki niso udeležili skupne pobožnosti za velikonočno obhajilo?)

Pokazati je treba več ljubezni in razumevanja do vseh mladih ljudi. Mladina vprašuje, išče, presoja in obsoja, godrnja. Oblik takega zadržanja je brez števila. Mladina ne ve natančno, kaj hoče, a se zaveda, da se z veliko brzino odmika prilika, katero ne bi rada zamudila, ko ji je dana možnost, da sprejme obveznosti in odgovornost ter se z vsem srcem preda delu, skrbem in žrtvam. Če pri tem iskanju, včasih naivnem povpraševanju, ne ve, kaj je prav, glavna krivda ni njena, ampak njenih mojstrov, pa naj si bodo kakršnekoli vrste. Ti mojstri niso namreč znali v dejanjih pokazati in osvetliti mladim ljudem pogumne in privlačne možnosti za doseg in uveljavitev trdnih idealov. Mojstri so se namreč večkrat zgubili v praznem in brezplodnem bese- dičenju o načelih in diagnozah.

Misli v tem odstavku je zapisal italijanski katoliški dnevnik. Vzemimo resno klic mladih! In ne glejmo v vsakem klicu napad na avtoriteto, omalovaževanje zaslug prizadevnih prednikov, obujanje že preživetih simpatij, obnavljanje zastarelih ter zgrešenih načel, taktiko komunistov in njihovih pomagačev itd. Mladi se hočejo uveljaviti. Kaj in koliko smo predvsem šolniki naredili, da bi mladi ta cilj tudi dosegli?

Če kdo zaupa samo sebi in se boji neizkušenosti mladih, naj si zapomni besede Janeza XXIII.: »Recite starejšim, da bo svet obstojal tudi tedaj, ko njih ne bo več; mladim pa recite, da je bil svet že tedaj, ko njih še ni bilo.«

NEPODPISANA SKAVTINJA

Prejel sem pismo neke »Skavtinje«. Brez podpisa. Prepričan sem, da ga ni skavtinja napisala. Prihaja iz istega »podnebja« kakor prejšnje. Zakaj se pisec ni podpisal? Ker je napisal preveč budalosti? Ali ker se boji, da bi moral zaradi krivih obtožb pred sodišče? Ali ker ni tako pisanje v soglasju z opevanim zadržanjem in smernicami Janeza XXIII.? O da bi vedeli, kaj vse pripisuje »pogumna skavtinja« g. nadškofu, Janezu XXIII., Katoliškemu glasu, vodilnim osebnostim slovenske katoliške javnosti, piscem Katoliškega glasa, marsikateri verski organizaciji in sama sebi!

Letos so imeli skavti vsakoletno »jurjevanje« na planoti blizu Repentabra. Novi člani so naredili obljube in pomnožili skavtske vrste

Pravim skavtinjam in skavtom bi rad rekel: Pogledajte, koliko dela vas čaka. S svojim pogumnim nastopom v poživljenih skavtskih skupinah, pod vodstvom požrtvovalnih in izkušenih voditeljev, pokažite svojo razgledanost in odprtost za potrebe mladih ljudi. Mladi ljudje ne iščejo samo nauka in zgleda dobrih mojstrov, ampak tudi opore pri sebi enakih. Pismo »nepodpisane skavtinje« naj vam bo v opozorilo, kako drugi na vas gledajo in kaj od vas pričakujejo. Ne zamudite te prilike!

PODPISANI SREDNJEŠOLEC IN SKAVT

Zastavil mi je dve vprašanji, ki ju je poslal tudi Katoliškemu glasu, morda zato, ker nisem odgovoril že v aprilski številki. Pismo sem prepozno prejel. Temu, kar je torej zapisal Katoliški glas, dostavljam še to:

Prijatelj! Ne sodi prehudo! Ali poznaš Kristusovo priliko o semenu in ljuljki? Na svetu bodo do konca sveta dobri in slabi, boljši in slabši. Važno je, da skušamo postati vedno boljši.

Verjetno imaš v mislih kakšen konkreten primer, ki ga jaz ne morem presojati in zato ne morem sprejeti tvoje trditve o uničevanju poklicev in sejanju laži. Ali se Ti ne zdi le preveč?

Cerkev priporoča molitev za poklice. Priporoča pa še posebno molitev za duhovnike. »Gospod, daj, da bodo tisti, ki si jih izbral za služabnike in delivce svojih skrivnosti, zvesto izvrševali prejeto službo.«

Da bi se naši kristjani vedno zavedali, da duhovniki potrebujemo molitve, opore in pomoči! Lahko je čez duhovnike godrnjati, jih javno napadati, krivično obsojati. Teže pa je spoznati, da če že gre pri duhovnikih kaj narobe, so tega krivi tudi drugi. Cerkev je živ organizem; bolezen enega uda občuti ves organizem. Ozdravljenje uda je dosegljivo le z močjo celotnega organizma. Ko bi ljudje ne dovolili, da ostanemo večkrat glas vpijočega v puščavi in ko bi nam priskočili na pomoč z molitvijo, tiho žrtvijo, razumevanjem, opozorilom! Lahko je nam pridigati, da ne poznamo krščanske ljubezni; a težje se je postaviti duhovniku na razpolago, da bi mogel s sredstvi božje milosti sejati vero, upanje in ljubezen, in to njegovo oznanilo sprejeti.

Ko bodo na Primorskem duhovniki odpovedali, bo utihnila tudi slovenska beseda. Da je slovenska beseda ostala do današnjega dne, je v veliki meri zasluga naše duhovščine, ki je v časih trdega boja pogumno in javno oznanjala božjo besedo ter Boga častila v imenu ljudstva. To delo ne pozna obletnic. Boli pa nas, predvsem primorske duhovnike, da se nam očitajo nerazgledanost, fanatizem, navezanost na ne vem kakšno preteklost itd. Po svojih močeh spolnjujemo svoje dolžnosti. Kdor je brez greha, naj vrže prvi kamen!

KDO BI SE KREGAL?

Veliko se govori, debatira. Veliko se tudi kregajo. Jaz rajši molčim. Če ne bi molčal, bi se moral kregati. Da se ne kregam, molčim.

K. L. - Trst

Ali tudi kaj delate? Kdor dela, ima pravico, da kaj reče. V moralki poznamo izrek, ki pravi: »Qui tacet, consentire videtur« (kdor molči, ta soglaša). Moralisti Vam bodo znali povedati, kako je težko dokazati, da ta izrek vedno ne drži.

li bojne sekire, streljali s puščicami in vihteli sulice. Kar zadeva opremo, se igravec v bojnem plesu skoraj prilagodi nekdanjim bojevnikom.

Za ogled ustanov na posameznih misijonih večkrat nista zadoščali dve uri.

Na misijonski postaji Sv. Monika, je bila noč zopet zelo kratka. Že ob šestih zjutraj sem bil v lični hišni kapelici, kjer me je škof že pričakoval in je takoj pristopil k oltarju. Drug drugemu sva stregla pri sv. maši, kajti ministranti, ki so se pozno ponoči vrnili iz Masera, so še počivali. V kapelici sester je pa maševal domači duhovnik.

Na misijonu Sv. Monika še živijo starčki, sicer zelo redki, katere je pripravil na krst še oče Gérard, na kar so nadvse ponosni. Tudi skromna cerkva, ki sta jo postavila misijonarja, se še upira zobu časa. V njej se ne opravlja več služba božja, saj je vse pretesna in tudi le preveč preprosta za današnje razmere. Vsakih nekaj let obnove slamnato streho, drugo pa je ostalo, kot je bilo nekdanj. Cerkva je danes skoraj svetinja domačim katoličanom in za noben denar bi je ne odstopili, saj jim tako živo kliče v spomin preljubega misijonarja.

Prav nasproti Gérardove kapele pa stoji precej velika cerkev, ki je bila povzdignjena l. 1952. v škofijsko stolnico. Škof mi je tožil, da njegova stolnica ne odgovarja več svojemu namenu, ker ni zadosti prostora in tudi sicer je zelo preprosta. Le kje dobiti denar za novo svetišče?

Prepričan sem, da bo podjetni nadpastir s pomočjo požrtvovalnih kanadskih misijonarjev, ki tako uspešno pomagajo v škofiji, kmalu prišel do nove stolnice.

Ob večjih praznikih in ob posebnih prilikah, kakor na primer ob mašniškem posvečenju, pa opravijo sveta opravila kar pod milim nebom.

Tudi posvečenje škofa, ki me je spremljal, bi po prvotnih načrtih moralo biti na prostem. Ko je prišlo imenovanje iz Rima, so se domačini takoj začeli pripravljati na veliki dogodek. Pred šolo so sezidali visok pokrit oder, da bi posvečenju vsi verniki lahko sledili. Staro in mlado je nosilo skupaj vse potrebno za gradnjo. Neko nedeljo so se potem zbrali verniki na trgu, da bi ugotovili ali bo res vsak lahko sledil obredom. Vsi so bili srečni in zadovoljni, kajti oder je prav dobro odgovarjal svojemu namenu. Nestrpno so pričakovali dan posvečenja.

Prišlo pa je veliko razočaranje in sicer prav iz Rima. Sv. oče Janez XXIII. je namreč želel 21. maja 1961 posvetiti v baziliki sv. Petra lepo število misijonskih škofov in med njimi tudi Ignacija Phakoea. Ta je bil sicer novice vesel, saj je res velika čast in posebna sreča sprejeti po-nost duhovništva iz rok sv. očeta. Ni pa novica bila prijetna Basutcem. Škof sam mi je pravil, kako težko mu je bilo oznaniti vernikom vest, da posvečenje ne bo doma. Vendar so pa domačini še bolj spoštovali novega škofa in celo počaščene so se čutili ob dejstvu, da bo sam sv. oče posvetil njihovega pastirja.

(Dalje)

MILIJARDO IN POL UR V KINU

V prvih mesecih novega leta nas statistični uradi seznajajo s številčnimi podatki, koliko smo v preteklem letu potrošili, pojedli, popili, prepotovali in slično. Za leto 1964, za leto neugodnega gospodarskega položaja, je značilno, da smo v Italiji odšteli, ne v hranilnice, temveč v blagajne kinov, kar 140 milijard in pol lir, to je več kot Angleži, Nemci in Francozi, ki imajo bolj napete denarnice.

Res je, da obisk kina iz leta v leto pada, toda blagajne se vedno bolj polnijo, ker se dviga cena vstopnicam. Kinu konkurira televizija in motorizacija. Televizija priklepa na dom tiste, ki žele večer preživeti v copatah. Motorizacija pa raste in vabi na potovanje ob koncu tedna in praznikih. Ta potovanja nudijo priložnost zlasti meščanom, da prežive proste dni na odprtem, na zraku in jim ni treba uživati moralno zatohlega zraka kinodvoran.

V Italiji cenijo po vseh kinih do 2 milijona delovnih dni. Srednja cena kinovstopnice po večjih občinah je 260 in po manjših 150 lir, srednja cena je torej 200 lir. Lani je bilo prodanih 697 milijonov in pol listkov. Toliko je torej bilo kinoobiskovalcev, ki so prebili vsaj dve uri, ali tudi dve uri in pol v kinu. Tako smo torej prebili milijardo in pol ur v kinu. Če pomislimo, da so obiskovavci, ki so pretežno mladi ljudje in otroci, če pomislimo na nemoralno vsebino prevelikega števila filmov, lahko ugotovimo, kako kvarnemu vplivu je prepogosto izpostavljena mladina.

V Italiji vidi povprečno vsak prebivalec 14 filmov na leto, kar pomeni vsaj 2800 lir. To je povprečje, v katerega smo vključeni vsi, tudi tisti, ki nimajo časa, ne volje, da bi gledali neumnosti in raje vzamejo v roke

dobro knjigo in bolj ljubijo zdravo domače ozračje, kot pa zatohlost kinodvoran.

Statistika nam ve povedati, da je v Italiji 14.575 kinodvoran s 5.831.082 sedeži, to je 11 sedežev na vsakih 100 prebivavcev. Več kinodvoran je na severu kot na jugu. Na severu pride 14 sedežev, v srednji Italiji 13 in na jugu po 8 sedežev na 100 ljudi. Po deželah so na prvem mestu Emilia-Romagna z 18 sedeži na 100 prebivavcev, slede Toskana (16), Benečija (15), Furlanija-Juljska krajina (14), Ligurija in Lombardija s 13 sedeži na 100 prebivavcev. Najrevnejše so v tem pogledu dežele Abruci, Molise, Kalabrija in Bazilikata, kjer so na razpolago le 4 sedeži na 100 prebivavcev.

Tretjino kinov upravljajo verske organizacije. Toda te organizacije imajo le majhne dvorane in le 19 odst. vseh prostorov pripada te vrste kinodvoranam. Verske organizacije imajo največ kinodvoran na Tridentinskem in na Južnem Tirolskem (43 odst. vseh prostorov), sledi Lombardija, Benečija in Piemont. Najmanj katoliških dvoran je v Pugli, na Sardiniji pa pripada 14 odst. sedežev katoliškim dvoranam.

Od 14.575 kinodvoran jih je 5.126 v katoliških rokah. Od teh jih je 1249 v večjih mestih, 3.877 pa je razmeščenih po manjših središčih, kjer vrše pomembno vlogo kinodvoran, gledališč in posredujejo pouk in zabavo.

V Rimu in v Milanu so po nekaterih kinodvoranah inkasirali za en sam film v enem dnevu kar bajne vsote. Številke kažejo za Rim od 1 do 3 milijonov lir in v Milanu od 900.000 do štiri in pol milijona lir. Torej, en, dva, tri in nad štiri milijone lir v enem dnevu in povrh še uživajo taki filmi-kolosi podpore iz javnih sredstev.

Stara cerkev v Stivanu

ZSKP IZ GORICE

je priredila v Katoliškem domu vzgojni teden za mladino in za starše. Vzgojni teden za mladino je bil drugi te vrste, prvič pa so imeli tudi starši svoj vzgojni teden. Staršem je predaval g. prof. Theuerschuh iz Trsta, mladini pa sta predavala, poleg že omenjenega predavatelja, dr. Humar in g. Jurak.

Zelo veliko zanimanje je vzbudil *Veliki slovenski pasijon*, ki ga je poklicno Slovensko gledališče igralo v Katoliškem domu štirikrat. Kot v Trstu, je bil tudi v Gorici obisk zelo velik in so vse predstave lepo uspele.

S.K.P.D. »JOŽE ABRAM« IZ PEVME

Med živahnim delovanjem tega prosvetnega društva naj omenimo dva kulturna večera, ki ju je društvo pripravilo za svoje člane in prijatelje. Na prvem je prof. Bednarik govoril o položaju Slovencev med dvema svetovnima vojnoma. Na drugem kulturnem večeru pa je govoril prof. Rijavec o temi »Strosmayer in prvi vatiškanski koncil«. S tem predavanjem je S. K. P. D. iz Pevme proslavilo 150-letnico rojstva in 60-letnico smrti tega velikega hrvaškega škofa.

SLOVENSKO KATOLIŠKO AKADEMSKO DRUŠTVO

V okviru delovanja SKAD-a naj omenimo predavanje dr. Brajše o psihologiji. Predavanje je bilo namenjeno članom in prijateljem. Iz predavanja smo dobili jasno sliko najvažnejših struj moderne psihologije.

Dne 22. aprila je SKAD priredil v dvorani Katoliškega doma kulturni večer. Na sporedu je bilo predavanje prof. Vinka Beličiča iz Trsta o temi »Finžgarjev prijatelj pesnik Medved«. G. predavatelj je v svojem predavanju predvsem povdaru pomembnost Medveda kot pesnika. Dejal je, da vse premalo cenimo njegovo poezijo. Čez 4 leta bomo obhajali 100 letnico rojstva in ob tej priliki bi bilo zelo primerno, da bi izšel izbor Medvedovih poezij.

SREDNJEŠOLSKI KLUB V GORICI

Že dolgo nismo ničesar poročali o našem Srednješolskem klubu. To pa ne pomeni, da je njegovo delovanje izumrlo, nasprotno, njegovi člani se redno zbirajo vsak teden na sobotne sestanke. Klub je izbral za duhovnega asistenta č. g. Juraka, ki pomaga predvsem odboru, da lažje opravlja svojo nalogo. G. Jurak je imel v klubu tudi dve predavanji o Izraelcih in njihovi domovini, ki si jo je predavatelj ogledal preteklo jesen.

Na praznik sv. Jožefa je klub organiziral popoldanski izlet v goriško okolico in sicer k izlivu Vipave v Sočo. Pri izbiri prometnega sredstva si izletniki niso mnogo pomišljali: izbrali so si kolo.

Enkrat na mesec ima klub na programu kinoforum s predvajanjem filmov problemske tematike.

Marija Češut

Slika na levi: Člani Srednješolskega kluba v Gorici hite na svojih kolesih na izlet

Slika spodaj: Na cilju so posedli, se razgovarjali in zapeli

VELIKA NOČ V UKVAH

V lepem notranjem razpoloženju smo praznovali po vseh naših mestih in vaseh velikonočne praznike. Če je bilo vreme nekoliko nestalno, so bile pa zato bolj družine združene v svojih domovih kot bi bile sicer. V nekaterih domovih so ohranili mnoge stare običaje velike noči. Prav posebej se nam zdi umestno poročati o naših dragih Ukvah, ki jih predvsem poleti tako radi obiskujemo in ki smo končno z njimi in vso Kanalsko dolino tudi upravno povezani v naši deželi Furlaniji-Juljski krajini.

V Ukvah imajo že zelo stare običaje, ki spremljajo ves Veliki teden in ki dosežejo višek s procesijo na veliko soboto pozno zvečer.

Kristusov grob, ki je postavljen v stranski ladji župnijske cerkve neprestano stražijo gasilci v svojih pestrih uniformah. Ta običaj, ki traja že več kot štiri-deset let, je edinstven. Vsake pol ure se izmenja straža. Visoke svetle paradne čelade in plavi jopiči z rdečimi našitki ter paradna sekira so ponos vsakega gasilca, ki jih nosi z visoko vzravnano postavo. Letos je bilo to prav svečano. Ko smo jih videli, kako so se zbirali »Na Pošti« in potem vsake pol ure v spremstvu poveljnika odkorakali v cerkev, nas je prevzelo prav svečano vzdušje praznikov.

Na veliko soboto popoldne je župnik blagoslovil jedi, vodo in ogenj, ki so ga v ta namen zanetili pred cerkvijo. Vaške gospodinje pa so prišle in ga odnesele v ogorkih vsaka na svoj dom. Proti večeru pa so se že začeli vaščani zbirati, lepo obriti ter v nedeljski obleki. Ob sedmih so se začele slovesnosti v cerkvi, ki so dosegle višek s procesijo ob pol desetih. Vsi prebivalci vasi, z banderami in z dvaindvajset gasilci — vaščani v svojih uniformah so stopili v procesijo, ki je šla skozi vso vas. Na vseh oknih so gorele sveče ali svetilke ter oznanjale veseli trenutek. Cerkveni zbor pa je v procesiji pel stare slovenske pesmi.

Po končanih obredih, katerih se je domala udeležila vsa vas, so Ukovčani odšli na svoje domove ter prigriznili velikonočni zajtrk. Naslednji dan, na Veliko nedeljo, je bila slovesna maša ob desetih. Ukovski zbor je ponovno dokazal svojo veljavo, ko je med latinsko mašo zapel celo vrsto lepih slovenskih pesmi. Vse priznanje zaslužijo pevci in organist.

Ukovčani so ponovno dokazali, kako so jim pri srcu stari slovenski običaji.

F. M.

SVETOIVANSKI PEVSKI ZBOR

Svetoivančani bodo kmalu dobili nov prosvetni dom, ki bo, upajmo, obudil kulturno mrtvilo, ki že preveč let vlada pri Sv. Ivanu. Edina kulturna ustanova, ki deluje je, poleg prosvetnega društva Slavko Škamperle, svetoivanski cerkveni pevski zbor. V zadnjem času poje tudi manjši otroški zbor. Oba zbora vodi *Nada Žerjal*. Pevovodkinjo smo prosili za razgovor.

Koliko časa deluje svetoivanski zbor?

Zgodovina našega zbora je predolga, da bi jo opisovali. Naj zadostuje, da so že naši stari očetje pri njem sodelovali.

Ali lahko imenuješ kakega dirigenta?

Dolgo let je vodil zbor znani Maks Bareto, pozneje je prevzela vodstvo prof. Marica Zupančičeva, ki je po dolgih letih požrtvovalnega delovanja pred nekaj le-

ti zbor zapustila. Nato sem prevzela dirigentovo mesto jaz. Seveda, mora dirigent tudi orglati, kar povzroča nemalo težkoč.

Koliko članov šteje zbor?

Zbor šteje približno 25 članov, ki več ali manj redno sodelujejo v cerkvi. Manj radi pa hodijo na vaje.

Kaj pa pevci med seboj?

Ker so pevci vsi mladi in povečini domačini, se že dolga leta poznajo in med njimi je vzklilo lepo tovarišstvo. Družbo utrjujemo z izleti. Tako smo npr. bili na Bledu, v Kranjski gori, in v Dalmaciji.

Ti najbrže sama orglaš?

Se razume. In ob nedeljah sem bolj v cerkvi kot doma. Orglam namreč ob 7. in 10. uri, tedaj poje tudi zbor, ob 11. uri in popoldne. Delo je naporno in zahteva mnogo volje.

Začela si orglati še zelo mlada. Ali ti je ta zelo zahteven instrument povzročal težave?

Da, začela sem orglati že pred petimi leti. Gotovo je orglanje zelo težavno igranje, vendar sem se v teh letih mnogo naučila in instrument popolnoma obvladam.

V zadnjem času je nastal otroški zbor ali ne?

Da in zelo dobro napreduje. Nastopili smo že na radiju in zapeli kar 10 narodnih pesmi. Peli smo tudi na našem miklavževanju in v Barkovljah.

In v bodoče?

Treba je mnogo volje in požrtvovalnosti. Želeli bi naš zbor obogatiti z novimi pevci in želeli bi tudi večje razumevanje s strani svetoivančanov. Prav gotovo se bo vse to uresničilo, ko bomo stopili v nov prosvetni dom.

S. K.

KULTURNI VEČERI V DONIZETTI

SLOVENSKI KULTURNI KLUB ima vsako soboto svoje večere. Nekaj najvažnejših predavanj:

Prof. Rado Bednarik: Primorski Slovenci med obema vojnama.

Bruno Križman: Olimpijske igre v Tokiju s filmom.

Prof. Martin Jevnikar: Literarna nagrada »Vstajenje«. Literarni večer. Nastopilo je pet članov kluba s svojimi prispevki.

Mario Magajna: Po Turčiji, deželi minaretov in vzhodnjaške eksotike.

Dr. Lojze Škerl: Velikonočna liturgija. Nato filmi z mladinskih potovanj. — Spomin vsem, ki so padli za svobodo naroda. — Vsak petek poje pevski zbor kluba. Vodi dr. Zorko Harej. Vsak ponedeljek vadi folklorna skupina kluba. Vodita gospod in gospa Baračič.

DRUSTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV ima vsako prvo nedeljo v mesecu duhovno obnovo.

3. maja je na sestanku društva govoril dr. R. Bednarik o položaju in boju za obstanek našega naroda na Tržaškem in Goriškem med obema vojnama.

SERGEJ ŠTOLFA

ČEČICA DEKLAMIRA

DUHOVNIŠKI JUBILEJI

60 LET DUHOVNIK —

msgr. Alojzij Novak — Gorica (3.5.)

50 LET DUHOVNIKA —

msgr. Ivan Omersa — Trst (29.6.)

g. Ludvik Šavelj C.M. — Trst (4.7.)

25 LET DUHOVNIKI —

dr. Franc Felc, izseljenski duhovnik
v Stuttgartu (23.5.)

g. Avgust Žele, župnik na Repentabru
(26.5.)

msgr. Costante Sieff — Trst (26.5.)

dr. Kazimir Humar — Gorica (18.6.)

g. Franc Stuhec S. D. B., ravnatelj
Marijanišča (2.7.)

g. Marijan Komjanc, katehet v Gorici
(1.9.)

Vsak izmed teh duhovnikov ima za seboj krajšo ali daljšo zgodovino dela in trpljenja med našimi ljudmi in za naše ljudi. Mladika jim za jubilej izreka iskrene čestitke in jim vošči, da bi njihovo delo obrodilo sad v božjem kraljestvu.

MSGR. ALOJZIJ NOVAK

V Gorici praznuje šestdesetletnico mašništva: šestdeset let dela, molitve in žrtev za Boga in za njegovo ljudstvo. Z njim se Bogu zahvaljujemo za vse dobro, ki ga je v teh letih izpolnil za rast božjega kraljestva na zemlji in za čast slovenskega človeka.

Spoznal sem msgr. Novaka pred tridesetimi leti, ko se je na pokopališču v Černičah na Vipavskem poslavljajal od svojega sobrata in prijatelja msgr. Leopolda Cigoja, velikega vzgojitelja primorske duhovščine. Njegova pogumna in bodrilna bese-

V tistih raztresenih, revnih vasicah na pobočjih za Nadižo je malo prazničnih dni, komaj da se ljudje odpočijejo v nedeljo. In vendar nedeljsko jutro vse hiti v cerkev.

Med tednom redko slišiš pesem na vasi, na strmih bregovih, na travniku in njivi. Morda v nobenem kraju naše zemlje ni tako malo smeha in vriska. Kot da se je mladost preselila nekam daleč in da doma za njo žalujejo dan za dnem.

V nedeljo pa vendar vse poje v cerkvi, poje in moli glasno z duhovnikom, ki je v mnogih krajih ostal najbolj zvest in iskren prijatelj ljudem.

Najslovesnejša nedelja za župnika in vse farane pa je tista, ko pride gospod škof, da podeli otrokom zakrament svete birme. Koliko je tedaj priprav v vasi in v cerkvi! Za trenutek niti kričeče vsakdanje revščine ne opaziš. Ob poti postavljajo mlaje, hiše v vasi celo pobelijo, pred cerkvenimi vrati in v cerkvi razpeljejo zelene vence, okna in tla so umita, nobenih pajčevin ni več za oltarjem, na koru, v zakristiji...

Že so dahnili prvi pomladni dnevi v vasice in segli do cerkve. A kakor da bi hotela zima zadržati tisto dolgo pričakovano veselje, je na predvečer birme pobelila s snegom vse vrhove daleč za Matajurjem in Matajur sam.

A gospoda škofa vseeno čaka vsa fara na griču pred cerkvijo. Župnik se nervozno ozira v dolino in stopa zdaj k otrokom, zdaj k učitelju, pa spet do cerkovnika, da bo pravočasno začel pritrkavati z zvonovi, ko bo zagledal črni avto.

Dolga bela cesta v soteski pa ostaja tiha, tako da postajajo otroci nestrpni in gledajo v zvonik, ali bo vendar zvonar zamajal zvon. Predstavniki oblasti stopijo v glasnem razgovoru za cerkev, župnik ne ve, ali bi se opravičeval, da je vabil ljudi tako zgodaj k sprejemu, ali bi razlagal, da se najbrže gospod škof vozi počasi, ker je del ceste pod snegom.

Tedaj udari zvon, pridruži se mu še drugi in v dolino zaplava ubran pozdrav. Med ljudmi završi, vse oči iščejo na serpentinasti cesti črni avto, dokler ga nekdo ne zagleda in zakriči na ves glas. Kmalu kažejo vsi v isto smer. Župnik miri in opozarja, naj bodo vsi lepo zbrani in mirni.

Spet se vrne vsak na svoje prejšnje mesto, zvonovi pojo, avto pa se bolj in bolj približuje. Slovesnost trenutka narašča.

Gospod škof kmalu izstopi, pozdravijo ga predstavniki oblasti in župnik. Zdaj stopi predenj dekletce s šopkom rož v rokah. Gospod škof se ljubeznivo smehlja kot bi hotel reči dekletcu, naj se ga prav nič ne boji.

Nežika dvigne svoje velike oči proti gospodu škofu in hoče začeti pozdrav, a v tistem trenutku je pozabila vse, kar

so jo v šoli naučili. Pozdrav, ki bi ga morala govoriti, ji je postal nenadoma tako tuj kot bi nikdar ne znala ene same njegove besede. Gospod škof se ji je zdel dober in domač in Nežika, je čutila, da bi morala pozdraviti po domače, kakor pač govore doma med seboj.

Gospod župnik ne ve, kako bi rešil položaj, ko dekletce ne spravi besedice iz ust. Gospod učitelj ji nekaj šepeta, da bi pomagal pretrgati mučen molk. Nežika se zazre v župnikov obraz. Gospod škof ji hoče pomagati in jo sprašuje, kaj je hotela povedati svojemu škofu.

Nežikin pogled bliskoma preleti vse zbrane farane in vidi, kako vsi vanjo upirajo oči. Sredi med vsemi zapazi mamin obraz. Ljubeznivo se smehlja in rahlo pokima kot bi hotela reči: No, kar začni!

In v tistem trenutku plane na dan kot težko zadržani Nežikin pozdrav v materini govorici:

Prevzvišeni, srečni smo in Vas pozdravljamo vsi otroci. Prosimo, da nam bi podelili zakrament svete birme...

Gospod škof obstane nekoliko v zadregi, a se ljubeznjivo smehlja in položi Nežiki roko na glavo kot bi jo hotel pobožati. Ni razumel, kaj mu je rekla, a je čutil iskrenost otroškega srca. Ko se je potem ozrl po zbranih faranih, je videl solze v njihovih očeh.

V cerkvi so se oglasile orgle in gospod škof je prijazno povabil otroke, naj stopijo v cerkev. Sam je šel za njimi. Ob njem je hodil župnik, srce mu je bilo v skrbi in sreči, da ni upal pogledati svojega škofa.

Farani so hiteli zadaj in že pred cerkvijo se je iztrgala iz njihovih src pesem. Zvenela je pod nebo kot mogočni Te Deum in kot kričeča prošnja, naj Gospod ne zapusti svojega ljudstva.

Gospod škof je čutil bližino vernikov in mu je bilo žal, da ni mogel danes govoriti še bolj iz srca, tako, da bi našel pot do slehernega človeka v teh majhnih vaseh.

Nežika je klečala vso mašo pri obhajilni mizi in nepremično gledala na oltar. Zdelo se ji je, da jo ima poleg Jezuščka tudi gospod škof zelo rad.

V vasi pod Matajurjem.

da ni utihnila tedaj in ne pozneje, ko se je še hujši vihar zgrnil nad vso Primorsko.

Pogumno bodrilno besedo nam je dal tudi letos v mesecu januarju, ko smo se z veseljem, skrbjo in negotovostjo pripravljali na bogoslužno obnovo in novosti pri maši. Na preprosti razglednici je napisal besede, ki so zlata vredne pri možu, ki je prekoračil 80 let in mu je življenje pripravo marsikatero bridko preizkušnjo: »Če bi imel 40 let, bi mi bilo v največje veselje se tacega dela udeleževati. Le pogumno naprej!«

»Le pogumno naprej!« želimo ob prazniku tudi mi z voščilom, da bi marsikdo še več let poslušal ta klic in se ne ustrašil težav, ki so včasih le senca v primeri s težavami, ki so jih premagali naši predniki z božjo pomočjo in mladostnim navdušenjem.

Lojze Škerl

KRISTUSOVO TELO

V seriji »KNJIŽICA« ki jih izdajajo salezijanci v Marjanišču na Opčinah je izšla knjižica »Kristusovo telo«. Napisal jo je dr. Janez Jenko. Knjižica obsega 48 strani in obravnava skrivnost sv. Rešnjega telesa ter daje navodila katoličanom, kako naj to versko skrivnost in dogmo pojmujejo in kako naj prejemajo Sv. Rešnje telo.

Avtor pa se ni omejil samo na teološko obravnavanje te krščanske dogme, ampak na mnogih praktičnih primerih prikazuje, kaj pomeni poglobljeno pojmovanje krščanstva in praktično versko življenje tako za posameznika kakor za narode.

EDVARD KOČBEK V TRSTU

Pisatelj Edvard Kočbek je predaval v Trstu, 29. aprila v manjši dvorani Kulturnega doma o svojem delu in svojem življenju.

V skoraj dveurnem predavanju pred številnim občinstvom, med katerim je prevladovala akademska mladina, saj je pisatelja povabil A. K. Jadran, je orisal glavna obdobja v svojem življenju in ustvarjanju in naglasil, da so bili in so temelji njegovega dela slovenstvo, krščanstvo in poezija. Po predavanju je tudi odgovarjal na vprašanja poslušalcev. Vendar se niso oglašili nekateri, ki najbrže niso soglašali (posebno ne s predavateljevo iskreno izpovedjo o krščanstvu) saj radi mladini v šoli govore drugače.

RAZGOVOR Z MLADINO

DRUGA PLAT ZVONA

Tega članka se lotevam s čudnimi in neprijetnimi občutki, saj se moram spoprijeti z nekaterimi prav zelo perečimi problemi današnje družbe, točneje, s problemi našega slovenskega tržaškega (lahko bi rekel vsega zamejskega) življenja. Priznam, da mi je porinil pero v roke članek o neugodju pri naši mladini objavljen 8. aprila v Novem listu, toda ne zaradi polemike. Ni mi namreč do polemike, ampak želim, da bi se razvila krepka in zdrava diskusija med starejšim in mlajšim rodom, o življenju in poslanstvu mladine in ki naj bi jo prizadeti in odgovorni ljudje potem tudi upoštevali. Zato jemljem članek v Novem listu, ne kot očitek (čeprav k temu teži), ampak kot eno izmed gledišč na pereč problem mladine. Kot takega sem ga z velikim veseljem bral, saj je jasno razkril zorni kot pisca in za njim večje ali manjše skupine ljudi. Zato se mi je že ob branju samem zdelo umestno, da se tudi mi, obtožena mladina, postavimo v bran in obrazložimo svoje pogoje o nas samih.

Toda nočem pisati v imenu nikogar, saj ni niti potrebno. Če je še kdo enakih misli, bi mi že tako in tako ne nasprotnoval, če pa je kdo, ki drugače gleda na iste probleme, upam, da se ne bo obotavljal in bo kmalu javno pojasnil svoje poglede.

Nekoliko pretiran članek, ki ga je napisala Živa Gruđen v prejšnji številki Mladike, je značilen za miselnost tako imenovanih »beatnikov« ali italijansko »i giovani arrabbiati«. Ti mladi ljudje so se hote ločili od družbe, ker vidijo v njej skupek čudnih, nerazumljivih, skratka absurdnih dejanj. Potemtakem ni iskati glavnega krivca v mladini, pač pa v okolju, v katerem živi in v katerega se ne more živeti. Zaradi tega jih pa še ni treba obsoditi za asocialna bitja. Ugotoviti moramo, da bi današnja družba hotela popolno predanost mladine, čeprav je povsem zmaterializirana in zato nepriljubljena. Morda bi zadostovala prepričljiva beseda ali zadosten zgled, toda današnja družba za to ne poskrbi. Očitki mladih, da ne govorimo o njihovem uporu, nastanejo prav zaradi tega razočaranja nad družbenim ustrojem.

Toda poglejmo nekoliko nazaj. Na začetku stoletja je bila pri nas družba še razdeljena v premožne trgovce in gruntarje in pa v od njih odvisne kajzarje. Taka krivica je morda eden izmed najbolj krutih nesmislov življenja. Tudi tedaj je živela mladina, pa se le ni tako upirala in to je razumljivo. Življenje je

bilo urejeno vse bolj patriarhalno in mlad človek se je kaj hitro moral vživeti v vlogo zatiralca ali zatirane. Danes si družba ne prizadeva, da bi počasi uvajala takšno miselnost v razvijajočo se miselnost mladih, saj za to nima v današnjem tempu niti časa. Pa tudi krivice, ki se še pojavljajo, niso tako očitne. Danes bolj izstopa odnos med starejšo generacijo in mlajšim rodom. Zato se najprej spomnimo na zgodovinsko obdobje, v katerem je današnja starejša generacija živela. To so bila leta velikih absurdov prve in druge svetovne vojske. Naši očetje in matere so morali veliko žrtvovati in pretrpeti, da so se prebili z zasto slovenstva skozi vrste nasprotnikov. Njihovi ideali so bili opljuvani, kljub temu pa so zanje dali vse, tudi življenje. Niso se ustavili ob nesmislu vojske, ker jih je vezala višja sila, to je boj za obstanek. Vsega tega se današnji mladi rod vse premalo zaveda in upam si trditi, da je za to kriva prav starejša generacija, ker ne prikaže tistih žalostnih, a slavnih dogodkov v popolni luči, ampak se zaradi enega ali drugega razloga omeji le na fragmentarne osvetlitve.

Potem je bilo vojske konec in začel je rasti nov rod. To smo mi, ki vojske sploh ne poznamo drugače kot po pripovedovanju. Starejša generacija pa je prepričana, da je dala svoji mladini največ, kar je mogla dati, zato zahteva od nje spoštovanje in pokorščino in predvsem slepo zaupanje. Mlad človek pa, ki je po naravi uporen, vidi, da je starejši rod v glavnem odpovedal prav zdaj, ko je bilo treba dati trdne opore, ko je bilo treba pomagati mladini na začetku njene življenjske poti in se je bilo treba pri tem spet žrtvovati. Zato je mladi človek začel ubirati novo pot in se oddaljevati od družbe. Kadar pa družba postane grožnja, namesto da bi bila tolažba, takrat se človek zapre v svojo notranjost in v samotni išče smisel in vrednote življenja. Potem zapazi v svetu, ki ga obdaja, nesmisle, ki ogrožajo njegov svet in ker ni kake

skupne koristi, ki naj bi te mlade ljudi združevala, se vsak zase spoprime z življenjskimi problemi. Nekateri se tedaj zatečejo v kriminalnost, ker v njej vidijo odgovor družbi; mislim, da takih primerov pri nas ni. Drugi pa si poiščejo najrazličnejše ideale s tem, da brez zunanje pomoči razvijejo svoje ideje predvsem ob branju knjig in jih nato primerjajo s stvarnostjo. In kaj vidijo v tej stvarnosti? Tu je klerikalec, ki napada komunista in obratno, tam je socialist, ki meče polena v neodvisneža itd. Ta jalova preklarija se nam je že zagabila.

Vsakdo izmed nas ima svoje bolj ali manj ustaljeno politično prepričanje, za katero veruje, da je pravilno, toda ne prihaja najprej z njim na dan in ne klesiti na levo in desno, da bi uničil vse, kar ni njegove barve. Vsakdo izmed nas si želi mirnega sožitja in danes je to možno le v redkih primerih, recimo na narodnoobrambnem ali pa na kulturnem polju.

Tu naj opomnim, da smo v Nabrežini ustanovili tako kulturno skupino, ki ima spoštovanja vredne namen poživiti kulturno mrtvilo tistih krajev, in lahko trdim, da je bil začetek zadovoljiv. Kaj je storila do zdaj starejša generacija, da bi temu odpomogla? Ta kulturna skupina pa ni »nepolitična« kot piše članek, amak *nadstrankarska* in to je lepa razlika. In če si prizadevamo za ohranitev slovenske besede in misli med tukajšnjimi ljudmi, je to ravno protidokaz o težnji k »odmiranju narodov«.

Rad bi še pojasnil, da smo in bomo daleč od tega, da bi se spoprijeli s kakšnim političnim leposlovjem. Pahor, Rebula in Tavčar, to je rod, ki je prijel pero v roke tudi zaradi historične nujnosti. Danes pa ni nobenega takega zunanega impulza, da bi sam od sebe pognal koga v pisateljevanje. Osebo pa sem prepričan, da še ni rečena zadnja beseda in da bo prav ta mladi povojni rod dal nekaj otipljivega iz sebe.

Igor Tuta

PRISPEVEK K RAZPRAVI O NEPOLITIČNOSTI

Ob članku E. Z. v Novem listu, ki je nakazal problematiko sodobne mladine na malo širši način, kot pa je običaj pri nas, se je sprožila živahna razprava. Tudi jaz dam prav E. Z.-ju v marsičem. Zelo hitro pohvalimo mladino, ki je morda zaigrala eno samo igro v enem letu ali pa je bila tako ljubezniva, da je prišla k

predavanju, ki ga je pripravil nekdo (navadno ne eden od mladine) in je tam strpela do konca, če ni bilo predavanje predolgo in če je govornik dovolj živahno govoril. Morda je ta mladina prišla k predavanju točno. A mnogi prihajajo sredi predavanja in potem oklajajo po vsej dvorani. Drugi pa morajo oditi prej,

kot predavatelj konča in spet motijo predavatelja. No, mladina je taka in taka. Vedno je bilo tako. Gotovo je nekaj idealnih in delavnih mladih ljudi, ki poleg resnega študija, kar je njihova glavna naloga (če so dijaki) in poleg resnega poklicnega dela (če so delavci) tudi razgibavajo prosvetna društva in skrbijo, da izobrazba in razgledanost članov raste. S tem poživljajo in prispevajo k ohranjanju narodne zavesti, naše slovenske govorice, plemenitijo svoj značaj in širijo izobrazbo mladine ter skupno rešujejo najrazličnejše probleme sodobnega človeka.

Je pa tudi mnogo, vse preveč mladine, ki drvi za modo brezizrazne popevke, za fantovsko modo dolgih las s pentljo v lasih, za zvijanjem po cestah, za postopanjem brez nalog in odgovornosti, za vedenjem kot da je ves svet njihov, drvi za nečem in verjetno sama ne ve, kam in kaj hoče, posebej pa ji ni mar, kaj bo jutri.

Veseli smo idealne mladine, pa naj dela, kjer že, v tem ali onem društvu. To je, tako se vsaj zdi, E. Z. dovolj jasno napisal. Žal pa nam je za mladino brez idealov in poguma. Te pa je vse preveč. Če bi se oglasila tista mladina, potem bi bil članek E. Z. zadel v živo. Žal, da se zdaj oglašajo le tisti, ki (hvalabog!) niso mrtvi na našem narodnem telesu.

A jaz sem želel nekaj drugega reči ob tej razpravi. Besedo o nepolitičnosti društev. Mladina, ki je v Nabrežini poživila društvo »Igo Gruden«, zasluži vse priznanje. Toda, vse preveč govori o neki nepolitičnosti. Mislim, da je v Dialogu z mladino

D. L. zelo dobro osvetlil to vprašanje. Želel bi ugotoviti, da nabrežinsko društvo ni nepolitično, kakor pravijo mladi, kajti to društvo je včlanjeno v Slovensko prosvetno zvezo, ki ima izrazito politično barvo. Da smo si na jasnem: jaz nimam nič proti Prosvetni zvezi, priznavam ji vse zasluge in važnost na izrazito prosvetnem področju. Toda, smešno in nemogoče bi bilo trditi, da ne deluje Zveza po določenih političnih smernicah, tako kot pač želi Slovenska prosveta družiti prosvetna društva, v katerih se zbirajo rojaki, ki hočejo delovati po načelih krščanskega svetovnega nazora. Niti Prosvetna zveza niti Slovenska prosveta tega ne tajita. Enako Slovensko-hrvatska prosvetna zveza. Svojo smer imajo vse prosvetne centrale nakazano v svojih pravilih. In nabrežinsko prosvetno društvo je pač včlanjeno v Prosvetno zvezo. Povdarjam, da društva zaradi tega nihče ne obsoja, le trditi ne more, da je neko nepolitično društvo, čeprav odbor želi, da društvo ne bi politično delovalo, ampak samo prosvetno. Vsakdo, ki je član Socialistične stranke, je pač socialist. Tisti, ki je član komunistične, ali demokrščanske ali katere koli stranke, ima pač razlog, da se je tja včlanil. V demokraciji more to vsakdo narediti. Tako tudi društvo Igo Gruden in mu tega nihče ne očita, le to ne drži, da je nepolitično.

Ne bi tega napisal, če ne bi bilo v tem toliko zmede. In prav je tudi, da mladina na to čisto jasno gleda. Nekateri mladini prav to dejstvo radi prikrivajo, istočasno jo pa navdušujejo za »nepolitična« društva.

D. Caharija

ODKOD NEUGODJE PRI NAŠI MLADINI

Zahvaljujem se uredništvu »Mladike«, da mi je dalo prebrati dopis Igorja Tute še pred natisom, tako da lahko že v isti številki odgovorim nanj, ker sicer bi se diskusija o vsej zadevi preveč razvlekla.

Iz vseh dosedanjih odgovorov na moj članek »Odkod neugodje pri naši mladini?«, ki je bil objavljen v »Novem listu«, je razvidno, da tisti, ki so jih napisali, članka sploh niso pazljivo prebrali ali pa ga niso razumeli. Le zato so našli v njem nekeke »obsodbe« in »obtoževanje« mladine. V njem pa ni ne obsodb ne obtoževanja, ker to bi bilo krivično in nesmiselno. So le ugotovitve, ki jih ni mogoče zanikati — ugotovitve, da je naša mladina preveč pasivna. O vzrokih za to se da seveda diskutirati in prav to je namen te diskusije. Nikjer ni rečeno, da je vzrok te pasivnosti samo pri mladini. Očital pa sem mladini, da premalo odločno reagira na tisto, kar jo tišči in kar ji povzroča neugodje, in da premalo študira naše probleme. Lahko bi rekli, da se »kuja«,

ne da bi povedala, zakaj, ali pa si o vzrokih svojega kujanja sploh ni na jasnem.

Igor Tuta ima popolnoma prav, ko odkriva v občutju in miselnosti nekaterih mladih nekoliko »beatništva«, ki se ne znajde v današnji družbi, vendar pa je tudi res, da zaradi tega naše mladine nimamo za »asocialna bitja«, kot se je izrazil Tuta. Sploh se mi zdi, da govori iz vseh dopisov na moj članek neka pretirana občutljivost, skoraj bi rekel nekaj kompleks manjvrednosti, ki mi je do neke mere razumljiv. Starejša generacija neprestano govori in piše o svojih podvigih, o svojem herojstvu in o svojih žrtvah v boju proti fašizmu in v osvobodilni vojni — in kaj drugega morejo mladi občutiti spričo tega, da imajo tako junaške očete in matere, kakor kompleks manjvrednosti? Toda naj se potolažijo: njihovi očetje in matere so res veliko žrtvovali, vendar pa so pri svojem junaštvu premalo uporabljali svoje možgane in so dopustili, da je postal slovenski narod,

ko je zmagovito izšel iz boja proti dvema fašističnima totalitarizmoma, plen novega komunističnega totalitarizma in se znašel v novi stiski. Za mladino ne bo zmanjkalo ne idealov in ne priložnosti za novo delo in junaštvo.

Dejstvo pa je, da je danes malo takih, ki bi upali mladini odkrito govoriti tako o preteklosti kakor o današnjih problemih. Preteklost zagrinjajo v nekako mistično meglo, današnjost pa ji prikazujejo bodisi kot nekaj dokončnega, česar se na vseh vekov veke ne da več spremeniti in kot da ni možno nič boljšega. Tudi o problemih, ki jih je ustvarila današnja totalitarna vladavina nad večino slovenskega naroda, mladini iz egoističnih razlogov ali iz bojazni le malokdo govori. Mnogi pa so še preveč zapleteni v miselne mreže starih, tudi nedemokratskih in slovenstvu sovražnih ali vsaj nasprotujočih ideologij ter prikazujejo mladini preteklost izkrivljeno in samo s svojega zornega kota.

Vsaka generacija ima svoje ideale in svoje naloge. Ideale in naloge nove slovenske generacije, tako v materialni domovini kot v zamejstvu, vidim v tem, da napravi nekaj korakov naprej v našem narodnem razvoju in da skuša naš narod harmonično vključiti v svetovni napredek in v širše mednarodno občestvo. Predvsem naj bi mladina pomedla z vsakovrstnimi političnimi in nepolitičnimi miti, ki jih starejši tako zagrizeno in samoljubno zagovarjajo, ter ustvarila v tem pogledu jasnost, da bi videli naše narodne probleme v vsej njihovi goloti in stvarnosti. Samo tako jih bomo lahko tudi reševali. Zaradi tega naj se ne kuja, ampak naj se kritično loti študija vseh naših političnih, socialnih in kulturnih problemov. Poleg tega pa naj študira tudi svetovne probleme, kajti naši narodni problemi so le del svetovnih problemov. Našega narodnega razvoja ne moremo izločiti, tudi če bi hoteli, iz mednarodnega razvoja. Mednarodna problematika je zapletena in mladino sistematično zavajajo v to, da jo napačno presoja, zgolj po geslih ene ali druge strani, predvsem pa tiste strani, ki danes zagovarja totalitarne sisteme proti osadiranju svobode. Mladina naj se osamosvoji v svoji presoji in se priklonje do lastnih spoznanj. V tem pogledu naj bo pogumna. Najhujši očitke, ki bi ga lahko izrekel proti naši mladini, je prav v tem, da v njej pogrešamo — za zdaj — poguma. Vse preveč se boji vsakega samostojnega miselnega koraka in upora. (Nekdo izmed mladih se npr. pritožuje v svojem dopisu, za katerega je sicer želel, da se ne objavi, da so srednješolcem »izpodbijali pravico do še tako upravičene stavke«... Toda ali hodijo mar delavci spraševati delodajavca, če lahko stavkajo, ali pa mora dati tista oblast, proti kateri hoče neka skupina demonstrirati, dovoljenje, da lahko demonstrira? Potem je lahko

stavkati ali demonstrirati... Gre za pogum!)

Mladina ima svojo pravico, da ustanavlja nestrankarska kulturna društva, toda naj si ne domišlja, da je to zdravilo, ki bo ozdravilo naše narodne probleme. Problemov s takim nestrankarskim kulturnim delom ne bo spravila s sveta, kvečjemu bo zatiskala oči pred njimi. S tem, da se odreka (če se odreka) političnemu delu in poglobljanju svojega spoznavanja političnih problemov (in ti so tisti, za katere gre tako glede naše narodne usode kot usode sveta), se odreka možnosti, da sodeluje in soodloča pri reševanju teh problemov, katere bodo potem pač drugi politično reševali brez nas, kakor bi najbrž tudi želeli tisti, ki navajajo slovenske manjšine v to, da razpršijo svoje glasove med tuje, italijanske in avstrijske stranke ter

se same politično likvidirajo, da tako izgine za določene kroge neprijetni problem slovenskih narodnih manjšin in s tem tudi žarišča slovenske narodne zavesti. Če bomo opuščali politično delo in se posvečali samo kulturnemu delovanju, se bomo Slovenci vrnili k časom pred sto leti, pred prebuditvijo slovenske narodne, politične zavesti, zavesti, da smo tudi političen narod in ne samo neka etnična skupina, manjšina z lastno ljudsko in umetno kulturo.

»Politična preklarija«, o kateri govori Tuta, je nujna, dokler obstaja v našem narodnem občestvu in v svetu tako nasprotni politične fronte in akutni nerešeni politični in socialni problemi. Gre le za to, da se te diskusije vodijo stvarno, na pravem mestu in s praviimi sredstvi, brez osebnega sovraštva in podlega obrekovanja ter ščuvanja k sovra-

štvu do nasprotnika. Čisto gotovo je, da se demokratsko in komunistično misleči ljudje lahko znajdejo skupaj v istem društvu, da uprizorijo kako igro in da diskutirajo, ne smejo pa si domišljati, da bo zaradi tega rešen kak važen problem. Dali bodo le vzgled politične strpnosti in resnično kulturne diskusije. Bojim se pa, da prihajajo pobude za taka »nepolitična« društva danes prav s tiste strani, ki bi rada mladino odvrnila od aktivnega političnega dela, ji vzela politično zavest in si jo nato z lahkoto podvrgla, ker se bo znašla politično razorožena. Ni težko uganiti, da ima interes na tem samo tista stran, ki zagovarja totalitaren sistem, ki se boji slovensko in politično zavedne mladine.

Franc Jeza

LITERARNI VEČER TRŽAŠKIH KNJIŽEVNIKOV

Tržaški slovenski pisatelji so imeli v dvorani slovenske filharmonije v Ljubljani literarni večer, na katerem so brali iz svojih del Andrej Budal, Boris Pahor, Alojz Rebula, Milan Lipovec, Josip Tavčar, Filibert Benedetič in Marko Kravos. Med posameznimi nastopi je bilo izvajanih nekaj kratkih skladb Pavleta Merkuja.

Ljubljanski dnevnik »Delo« je poročal o nastopu med drugim naslednje:

Literatura tržaškega kroga slovenskih piscev se staplja z dosežki vsega našega kulturnega in umetnostnega območja skorajda tako, kakor da je na zemljevidu od domovinskega ozemlja ne ločuje državna meja. Z drugimi besedami: najvidnejši ustvarjalci med primorskimi zamejskimi Slovenci živijo s svojimi deli v zavesti našega kulturnega občinstva enako močno kot najboljši sodobni pisci znotraj slovenskih meja. Levji delež pri tej uspešni — in redki — narodnostno-kulturni sintezi gre seveda tržaškim piscem samim, njihovi izpovedni nuji in oblikovalni prizadevnosti. Tema dvema bistvenima ustvarjalnima značilnostima se pridružuje kot posebna zanimivost in privlačnost še specifika njihovega ožjega življenjskega okoliša, odprtega na stečaj snovanju evropskega sredozemlja in zahoda, ter življenjske problematike, ki na temelju perečega narodnostnega vprašanja vsaj posredno sooča oziroma odseva življenjski način dveh svetovnih nazarin in družbenih ureditev.

Ne bomo se motili, če zapišemo, da je bilo skorajda pri vseh beročih zapaziti, kako si prizadevajo dotakniti se v svojem pisanju čimveč aktualnih problemov. Ta težnja je seveda narekovala izbor čisto določene pisateljske zvrsti: na tem večeru razen jezikovno klenega odlomka iz Lipovečevega romana »Ljudje ob cesti«

zato nismo slišali nobene čisto leposlovne proze, pač pa bolj ali manj esejistična razmišljanja: tako v Budalovi reportažni črtici »Mimo Kulturnega doma«, v Pahorjevem potopisu »Trubarjev pepel«, v Rebulovih odlomkih iz »Tržaškega dnevnika 1962« ter v Tavčarjevem dramskem monologu »Slavospev poeziji«. Tudi iz mladostnih Kravosovih verzov, še bolj pa iz Benedetičevih pesmi, pisa-

nih v zasekanem samostalniškem slogu, je bilo mogoče zaslišati aktulistične tone. Skratka slovenski tržaški pisci so se nam predstavili kot narodnostno, občečloveško in še posebej družbeno prizadeti besedni oblikovalci, od katerih smemo upravičeno pričakovati, da bodo tudi v prihodnje bogatili našo književnost s svojih stališč in svojega življenjskega okolja.

RADIJSKO GLEDALIŠČE

V ČETRTEK OB 21. uri

6. maja: Joža Vombergar: *Voda*, veselogra v 3 dejanjih.

13. maja: Arthur Adamov, prevedel Vinko Beličič: *V fijakarju*, radijska igra, prejela nagrado »Premio Italia«.

20. maja: E. Marchi - D. Telloli, prevedel Vinko Beličič: *Balada iz '99*, dramska zgodba.

27. maja: L. Candoni, prevedel Franc Jeza: *Edip v Hirošimi*, drama v 2. delih.

1. maja: Cl. Novelli, prevedel Maks Šah: *Voditelji*, drama v 2. delih.

NEDELJSKE PONOVIŠKE OB 15,30:

2. maja: D. Buzzatti, prevedla Nada Konjedic: *Crv na ministrstvu*, igra v 3 dejanjih.

9. maja: Jean le Paillot, prevedel Ivan Šavli: *Sklenjena vrsta*, radio-drama.

16. maja: J. Millington Synge: prevedla Lelja Rehar: *Potepus z zapada*, igra v 3 dejanjih.

23. maja: Josip Tavčar: *Sobojevniki*, kriminalna zgodba v 2. delih.

30. maja: Dino Dardi, prevedel Franc Jeza: *Taitù*, dramska zgodba v 4 dejanjih in 5 slikah.

RADIJSKA PRAVLJICA ZA NAJMLAJŠE:

V nedeljo ob 11.15

Ves maj je na sporedu Jules Vernova zgodba *Otroka kapitana Granta*. Dramatizirala jo je za radio Desa Kraševac.

PISANI BALONČKI:

so na sporedu vsako soboto ob 17,30.

Pripravlja Krasulja Suhadolčeva.

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

je na sporedu vsako soboto ob 21. uri. Besedilo piše Danilo Lovrečič. Oddaja je ponovljena vsak četrtek ob 12,15.

RADIO ZA SOLE:

poslušajo naše šole vsako sredo ob 11,35, ponovitev ob 17,25 ter vsak petek ob 11,35, ponovitev pa ob 17,25.

LEPO PISANJE:

je na sporedu 10. in 24. maja ob 17,20.

ŠIRIMO OBZORJA:

pa 3., 17. in 31. maja ob 17,20.

LITERARNA NAGRADA „VSTAJENJE“

Letošnjo nagrado »Vstajenje« je komisija te ustanove podelila pisatelju Rudi Jurčecu. Slovenski kulturni klub je naprosil predsednika komisije, prof. Jevnikarja, da bi obrazložil namen te literarne nagrade. Na sobotnem večeru Kluba 24. aprila je predavatelj kratko označil pomen nagrade s temi besedami:

Leta 1962 so se v teh prostorih zbrali zastopniki raznih slovenskih kulturnih društev, kulturni delavci in ustvarjanci, da bi se pomenili o nadaljnjem delu in o tem, kako bi se dalo to delo bolj povezati, izpopolniti in izboljšati. Prišli so do zaključka, da bi bilo najbolje, da bi ustanovili nekako osrednjo organizacijo, v katero bi poslalo vsako društvo po enega člana, in ta organizacija, ki bi zajemala Tržaško, Goriško in Koroško, bi potem skušala uresničiti predlagane zamisli. Tako je prišlo do ustanovitve Slovenskega tiskovnega instituta.

Ta Institut pa je takoj po ustanovitvi razpisal nagrado Vstajenje, ki se bo podeljevala za vsako veliko noč za najboljše leposlovno in znanstveno delo, ki bo izšlo v prejšnjem letu. Znesek je sicer skromen — 50.000 lir —, toda ne gre za denar, ampak za priznanje, za lepo besedo, saj vemo, da je včasih priznanje boljša spodbuda k nadaljnjemu delu kakor še tako velika vsota. In spodbuda je potrebna zlasti ustvarjalcem izven Slovenije, ki ustvarjajo za majhen krog bravcev, ki ne morejo računati na denarno odškodnino za opravljeno delo in ki morajo dostikrat še sami prispevati, da lahko njihovo delo izide. V Trstu npr. še danes nimamo založbe, ki bi izdajala leposlovna dela tukajšnjih pesnikov in pisateljev; vse, kar je izšlo, je moral založiti pisatelj sam, čeprav je na knjigo dal natisniti založbo Tabor, Mladika, Duhovna knjiga, Sodobna knjiga itd. Edini založbi zunaj Slovenije sta Goriška in Celovška Mohorjeva družba, da ne omenjam Slovenske kulturne akcije v Argentini, ki je izmed vseh najdelavnejša.

Razsodišče nagrade Vstajenje sestavljajo: Lev Detela, Martin Jevnikar, Franc Jeza, Anton Kacin in Rafko Vodeb. Ta komisija je za veliko noč 1963 podelila nagrado pisatelju Vinku Beličiču za zbirko črtic Nova pesem in Jožetu Udoviču iz Ljubljane za pesniško zbirko Ogleđalo sanj. Obe deli se odlikujeta po najvišjih umetniških kvalitetah, po iskrenosti izpovedi in po aktualnosti, hkrati pa tudi nista v nasprotju s krščanskim svetovnim nazorom, kar je tudi eden izmed bistvenih kriterijev pri podelitvi nagrade. Nagrada je bila pisatelju Beličiču slovesno po-

deljena v tem sedežu, medtem ko se pesnik Udovič sploh ni oglasil na povabilo.

Za drugo nagrado se je sestalo razsodišče dne 24. marca 1964 in jo prisodilo Francetu Dolinarju iz Rima, duhovniku, za njegova obsežna eseja o Slomšku in Grivcu ter za njegovo ostalo esejistično delo. V obeh omenjenih esejih, ki sta izšla v argentinski reviji Meddobje, je Dolinar z veliko znanstveno marljivostjo, poznanjem gradiva in samostojnostjo presoje osvetlil dve veliki osebnosti slovenske zgodovine, njuni dobi in probleme v njih.

Tretja nagrada je bila določena ta mesec. Uradno poročilo o tem je naslednje:

Razsodišče literarne nagrade »Vsta-

jenje« je na svoji seji dne 13. aprila 1965 v Trstu sklenilo, da podeli velikonočno literarno nagrado za leto 1964 Rudi Jurčecu za 1. del njegovih spominov »Luci in sence«, ki so izšli pri založbi Baraga v Bs. Airesu.

Avtor je svojo ožjo domovino vzhodno Stajersko pritegnil v slovensko kulturno in politično zgodovino s prikazom njenih razmer v prvih desetletjih tega stoletja. Nato je iz svojih osebnih doživetij izčrpno in plastično orisal duhovne in politične tokove slovenskega javnega življenja v naslednjih petnajstih letih. Priznanje zasluži tudi za svoj dar pripovedovanja pri podajanju te obširne in zapletene tematike, o kateri še ni bila izrečena dokončna beseda zgodovine.

Nagrada znaša 50.000 lir.

Martin Jevnikar.

„NE SKUŠAM SKRIVATI, DA SEM KRISTJAN...“

Pismo Mihajla Mihajlova

Zadnja številka italijanskega literarnega tednika »La Fiera Letteraria« je objavila v prevodu pismo, ki ga je poslal znani jugoslovanski literat in publicist Mihajlo Mihajlov beograjskemu literarnemu listu »NIN«, oziroma njegovemu glavnemu uredniku Tosoviču.

»Gospod glavni urednik revije NIN — piše Mihajlov, ki je bil te dni obsojen zaradi svoje reportaže o razmerah v Sovjetski zvezi — mislim, da mi je dovoljeno napisati »gospod«, ker ste tudi vi uporabili tak naziv v članku, ki ste ga objavili anonimno (in ki ina zato značaj uvodnika) v včerajšnji številki vašega lista. Seveda imam le malo upanja, da bi objavil to pismo. Gotovo se spominjate drugega protestnega pisma, katerega sem vam poslal pred poldrugim mesecem, ko je bil Saša Veres, tako imenovani glavni in odgovorni urednik revije KOLO odstavljen, ker je objavil v šesti in sedmi številki svoje revije moj članek z naslovom »Dostojevski v naših dneh«. V tistem članku sem si drznil izraziti, kot pravi krivovernik, misel, da je lahko tudi krščanstvo, dojeto kot religija svobode, služilo kot osnova za »ustvaritev družbe naše države, ali bolje rečeno tako imenovanih »naravnih razvojnih zakonov«, na katerih je osnovana teorija znanstvenega socializma. Napisal sem tudi, da je vera v neumrljivost človeške duše vse prej kot nezdržljiva, z bo'em naše države za »kraljestvo svobode«, pač pa njegovo opravičilo: kajti tak boj ostane steril, če ga ne poživlja vera v nesmrtnost. Protestiral sem tudi proti temu, da je bil z

brezbrižnim upravnim ukrepom črtan tretji del mojega članka, prav tisti, v katerem sem razlagal te ideje: prva dva dela sta namreč vsebovala kritiko ideje napredka kot tehničnega in znanstvenega razvoja. Vedite, da z besedo »krščanstvo« nisem imel v mislih nobene določene Cerkve. Opozoril sem vas tudi, kakor se gotovo spominjate, da, če vaš list ne bo poročal o tem novem primeru ždanovstva v naši državi (po primerih v »Telegramu in »Vjesniku«), da se bom ne le čutil prost, da objavim vse podrobnosti te zadeve z dokazi vred, ki so v moji posesti, v tujem tisku, ampak da bom to tudi storil. Kljub temu tega nisem storil, čeprav niste hoteli objaviti mo'ega protesta... Zdaj pa, po članku, ki je izšel včeraj pod naslovom »Čudno početje Mihajlo Mihajlova« ne morem in ne želim več molčati!»

Mihajlo Mihajlov potem protestira proti temu, da ga je članek označil za pristaša bele garde in protikomunističnih krogov. Imel sem šele pet let, ko se je začela druga svetovna vojna — nadaljuje Mihajlov — in ko se je končala državljanska vojna v Rusiji in so bili zatrti nam vsi upori ter so se moji starši naselili v Jugoslaviji, je bil moj oče star 17 let, moja mati pa 7. Mihajlov potem podrobno navaja, da so njegovi starši obiskovali šole samo v Jugoslaviji, enako tudi on, da je jugoslovanski državljan, in da ni imel nikakega opravka z nobeno rusko belo gardo. Protestira tudi proti temu, da ga je članek označil za turista, ki je obiskal Sovjetsko zvezo, medtem ko je bil

v resnici tam v okviru programa za kulturno sodelovanje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. Čuti se primorane, da protestira predvsem zaradi svojih prijateljev in zaradi javnosti, da bodo pravilno poučeni o vsej njegovi zadevi. Poudarja tudi, da je svoje mišljenje in svoje misli že prej večkrat javno izrazil v raznih revijah in na radiu, prav tako pa so podobno mišljenje in spoznanja glede sovjetskega komunizma izrazili tudi že mnogi tuji pisatelji, ki jih našteva. Zato njegove ideje niso nič novega, nič, kar bi šele klilo v njegovi glavi, kot je zapisal neki članek v napadu nanj. Pripravljen je dokazati z dokumenti in statistikami vse, kar je napisal o Sovjetski zvezi; glede svojih misli o krščanstvu in mistiki, ki je najlepše in najgloblje čustvovanje človekovo, pa navaja kot dokaz tudi citat iz Einsteina in iz raznih drugih marksističnih in nemarksističnih filozofov.

»Gospod glavni urednik, ne zaniham, da najdem v miselnosti Vladimir Solovjeva, Emmanuela Mouniera, Teilharda de Chardina, Shrija Aurobinda, Chestoja in Berdjaeva več človeškega, globljega in višjega od tistega, kar lahko najdem v katerem koli živečih marksističnih filozofov. Ne skušam skrivati, da sem kristjan« — piše Mihajlo Mihajlov. »S tem, da me vaš list obtožuje, da sem protikomunist, me gotovo ne bo prestrašil, verjemite mi, da nisem edini, ki čutim, da je ista roka ubila Garcia Lorco, Maksima Gorkija, Dimitrija Tučoviča in Tuhačevskega, Patricea Lumumbo in Imra Nagyja. Globoko sem prepričan, da vsaka okrepitev stalizma prinaša s seboj in pospeši razvoj neonacizma, in če bi vaše stališče zmagalo v Jugoslaviji, naj se zdi to še tako paradokso, bi takoj sledil porast makkartizma tudi v Združenih državah.

Začel bom sodni postopek proti vašemu listu, ker je užalil in zavestno ter nesramno prevaral javnost.

V gotovosti, da tega pisma ne boste objavili, pošiljam njegovo koptjo uredništvom jugoslovanskih listov.

Mihajlo Mihajlov

KNJIGE

VELIKI TEDEN

Tik pred olčno nedeljo je izšla v Ljubljani v 1800 izvodih knjiga »Veliki teden«. To je knjiga, ki so jo duhovniki rabili pri obredih velikega tedna.

Veseli smo te izdaje. Jezik je lep. Škoda le, da se je mudilo za tisk in so tako prišle v knjigo nekatere pomankljivosti. Knjiga bo v pomoč duhovnikom tudi še naprej pri osrednjem delu svete maše, ker ima celoten »red maše s kánonom«.

Poleg knjige z berili in evangeliji, ki je izšla v Celovcu, je to druga knjiga za liturgično uporabo pri službi božji po novem obredu. Za naše možnosti je to že veliko, a še veliko nam manjka.

V Ljubljani pripravljajo tretjo izdajo Turnškovega misala, a naklada bo omejena. Potrebovali bi mašno knjigo ali misal za duhovnika pri oltarju. Kje in kako bomo kaj takega zmogli? Marsikdo tuhta, kako bi si mogli kaj takega oskrbeti. A kje naj dobimo denar, ker gre za majhno, čeprav potrebno, a drago naklado? Ne izgleda, da bi v Ljubljani mogli kaj takega pripraviti. Če bomo mi uspeli si kaj takega preskrbeti, bo za nas in za vse dobrotnike velika čast, a za Slovenijo bridka izkušnja.

V Ljubljani so tudi izdali liste za duhovnikovo petje pri slovesni maši. Je to zasilna izdaja, ker druga ni mogoča. Potrebno je, da si te »note« oskrbijo naše cerkve in zbori in se polagoma pripravijo na petje pri slovesni maši. Tako bodo zbori pripravljeni, ko bo prišlo dovoljenje za slovesne maše. To bo kmalu prišlo.

Na razpolago sta dve slovesni maši za zборе (Gloria, Credo). Glasbeniki bodo morali poskrbeti, da bodo še druge na razpolago, a ne samo v Ljubljani. Polifonične skladbe za slovesne maše morajo biti potrjene od škofijske oblasti.

L. Sk.

GLASBA

KONCERT GLASBENE MATICE

V petek 23. aprila je bil v Kulturnem domu simfonični koncert orkestra Glasbene Matice iz Trsta, na katerem je gostoval mladi violinist Rok Klopčič iz Ljubljane.

Koncert je obsegal skladbe Mozarta, Beethovna in Haydna. Osrednja točka je bil, seveda, Beethovnov koncert za violino in orkester, pri katerem je sodeloval mladi violinist.

Po Mozartovi uverturi k operi »La clemenza di Tito« nam je orkester podal Beethovnov koncert za violino. Naša pozornost je bila pri tej točki obrnjena predvsem na solista. Rok Klopčič je tehnično izvrstno pripravljen; to je pokazal pri zahtevnem koncertu, ki ga je izvajal na pamet. Žal pa nas ni vedno pričel s svojim podajanjem. Želeli bi si več topline, več »uležanosti«, več zrelosti. Klopčič — ki smo ga slišali že tudi po našem radiu — zmore tudi te. Najbrž je precej polna dvorana vplivala nanj in mu vzbudila nekoliko treme, saj smo včasih imeli vtis, da se mu zelo mu-di priti do konca.

Kot tretjo točko pa je orkester sam izvajal Haydnovo simfonijo št. 104 (londonsko).

Naloga, ki si jo je postavila Glasbena Matica — ustvariti dostojen simfonični ansambel z domačimi močmi — je zares hvalevredna. Hvalevredna, a tudi težka — kot se je pokazalo na tem koncertu. V orkestru je čutili veliko razliko med orkestraši. Če med desetimi godbeniki eden izstopa, pade senca na vseh deset. Poslušalec ne more biti prizanesljiv do spodrsljajev tega ali onega. Poslušalec sledi orkestru kot celoti, zato je za orkester predvsem važna zlitost in uigranost. Orkester mora biti monolitnen blok; za to pa sta potrebna dobro izšolan material in dolga skupna igra. Menimo pa, da bi tudi orkester Glasbene Matice mogel doseči veliko več. Vsaj pri podajanju je predvsem važna dirigentova roka. In dirigent Oskar Kjuder bi po našem mnenju »izvleči« mnoge tudi iz nehomogene gmote kot je orkester Glasbene Matice. To ni samo domneva ampak tudi naše prepričanje, zato želimo orkestru Glasbene Matice rasti in izpopolnjevanja.

M. M

GLEDALIŠČE

VELIKI SLOVENSKI PASIJON — PLEBISCITARNO GLASOVANJE O REPERTOARJU SG

Zadnja premiera SG je bila *Veliki slovenski pasijon*, ki ga je sestavljalo troje del: Soldaški mizerere, Kmečki rekvijem in Škofjeloški pasijon. O predstavi je izrekla zelo laskavo priznanje avtorju in režiserju Mirku Mahničju, kakor tudi igravcem časopisna in radijska kritika, posebno pa je pokazalo svoje odobravanje občinstvo. Morda bomo ob kaki drugi priložnosti natančneje analizirali literarno vrednost in igravsko ter režijsko zamisel te predstave. Gotovo drži, da sta se zadnji dve premieri: Usad na severni postaji in Pasijon, kvalitetno dvignili nad vse prejšnje. Ze zamisel Veličega pasijona sama je izvirna in posrečena, saj Soldaški mizerere in Kmečki rekvijem ustvarjata tisto pripravo da sprejme gledavec Škofjeloški pasijon vse drugače kot bi ga sicer. Po prvih dveh delih, ki rasteta iz same narodne pesmi, sprejema gledavec tudi besedilo o. Romualda kot narodno pesnitev.

Ob tej predstavi pa bi hoteli predvsem opozoriti vodstvo gledališča, kako obisk teh predstav potrjuje našo tezo o repertoarju, ki smo jo izrazili tako v kritikah kot v javni razpravi. Argumente, da bi s tem raven gledališča padla, je prav ta predstava popolnoma zavrgla. Nihče seveda ne misli, da naj bi gledališče igralo samo pasijonu podobne drame. Svoje pripombe o repertoarju smo že ponovno obširno obrazložili. Samo če se bo repertoar res dvignil iz artističnih eksperimentov do predstav, kakršnih čaka slovenska manjšina in če bo gledališče igralo za

Spoštovano uredništvo.

Razveselilo me je pismo gospe Ni. Ka., ker je bilo z njim povedano tudi moje mnenje. Ves teden sem v službi in težko čakam nedelje, da grem na sprehod. Zato nisem od zdaj poslušala ob nedeljah niti ene igre, medtem ko sem jih redno poslušala v sobotah.

Tudi glede četrtkov ima gospa Ni. Ka. prav, redkokdo ne posluša pesmic do konca. Zdi se mi, da so glede četrtkov že uredili, ker je danes igra ob 9-tih. Upam, da bo tako tudi vnaprej.

Za Vaše zanimanje najlepša hvala.

Trst, 8. aprila 1965.

S. Turco

ISCEM SLUŽBO

Že dolgo jo iščem. Naredil sem že nešteto prošenj, potrkal že na mnoga vrata, a nikjer se mi ni posrečilo. Obupan sem. Kaj naj storim?

Brez posla

Iz Vaših skopih podatkov ne moremo ničesar svetovati. Kakšno službo iščete? Kaj znate? Seveda se mi ne ukvarjamo s takimi vprašanji, čeprav bi radi pomagali, ko bi mogli. Svetujemo Vam, da se obrnete na našlo slovensko politično predstavništvo v Slovenski skupnosti. Prepričani smo, da Vam bodo pomagali, kolikor bodo mogli.

SE O POROKAH

Spošt. gospod Urednik!

Z velikim zanimanjem sem čitala pismo, ki ga je napisal fant z Brege. Ne zdi se mi prav, da se fantje pritožujejo nad dekleti. Zato sem se odločila, da Vam pišem.

Rada bi Vam povedala, da je še mnogo dobrih, poštenih slovenskih deklet, ki ne marajo za financiranje in karabinjerje, čeprav se jim ti vsiljujejo. Domači fantje pa jih sploh ne pogledajo, ker hodijo raje v Jugoslavijo. Ne zavedajo pa se, da prav ta dekleta hodijo z njimi samo iz koristlovstva. Avto in italijansko državljanstvo; to jim zadostuje. Potem pa pravijo, da domača dekleta gledajo samo na to, da ima fant dobro službo.

Lepo pozdravljam in oprostite, da Vas nadlegujem.

I. T.

GLEDALIŠČE

(Nadaljevanje z 80. strani)

manjšino ne pa za redke posamezne snobiste, potem se bo približalo poslanstvu, ki bi ga moralo opravljati.

Ponovimo pa tudi še drugo trditev, ki smo jo že večkrat izrazili: Če hoče biti gledališče, ki ne more samo iz sebe živeti, ampak mora prejemati podporo, res gledališče slovenske manjšine, se pravi »narodno gledališče«, potem ne sme biti vodstvo zaprt v labirint, ampak morajo biti v njem ljudje z različnimi pogledi in okusi, ki bodo tolmačili različne želje občinstva. S tem namreč, da je bil enkrat na sporedu Pasijon in da ga je bilo mogoče igrati tudi v Katoliškem domu v Gorici, še ni rešen problem skupnega gledališča.

Z zadoščenjem smo ugotovili, da režiserji, pisatelji in drugi kulturni delavci, ki so se zadnji čas mudili v Trstu, mnogo bolj široko gledajo na vlogo poklicnega gledališča in na njegove naloge in prav tako na problem Kulturnega doma kot pa tržaška politična skupina, ki je v vodstvu vseh teh ustanov. Rekli bi, da je tam pogled vseslovenski, narodni kulturni in širok, tu pa ozek, zaprt, zastarel, preživet, skratka politično enobarven, ki se zadovolji le z zaključkom: pa so le povsod v vodstvu samo »naši«.

Prepričani smo, da bo morala širina in strpnost, ki jo narekuje položaj slovenske manjšine, prodreti tudi pri krajevnih ljudeh, ki so doslej zahtevali od vseh drugih samo priznanje njihovega prvenstva in občudovanje njihovega edino pravega dela.

Ob tej priliki ponovimo, da sta gledališče in Kulturni dom dve ustavi, novi in dva različna problema, od katerih ni še vedno nobeden rešen v smislu slovenske narodne skupnosti.

J. P.

SOLSKA PRIREDITVE

Slišim, da bodo imele tudi letos šole zaključne šolske prireditve. Kakor je treba biti vesel teh pobud, bi vendar rad opozoril na to, naj bi bile prireditve povsod res dobre. Ni zadosi, da vidimo otroke na odru. Včasih je bilo na teh šolskih prireditvah le preveč mučnih prizorov, ko ni mogel ne naprej ne nazaj. Tudi naj ne bodo na programih same deklamacije in to slabe deklamacije, ki niso niti za v razred dobre. Nekajkrat smo slišali navadno drdranje, da deklamator ni sam sebe slišal, še manj pa razumel, kaj drdra. Naj bi bili nastopi res lepi in dobro pripravljeni. Morda bi bilo pametno, da bi nekdo, ki se razume na take prireditve, prej povsod poslušal in odločil, ali je zadeva zrela za na oder. Zamera gor ali dol. Bolje to kot revščina, ki jo kažemo ob 20 letnici naših šol.

Kljub veliki meri razumevanja je potrebna tudi kvaliteta. Mislimo tudi učitelji na to!

Učitelj

GLASBENA MATICA V TRSTU

PIREDI V NEDELJO, 16. MAJA OB 17. URI
V KULTURNEM DOMU V TRSTU

Zaključno prireditev Glasbene šole

SODELUJEJO: ZDRUŽENI MLADINSKI PEVSKI ZBORI
ŠOLE GLASBENE MATICE IZ TRSTA, OPČIN
TER P. D. PROSEK - KONTOVEL. MLADINSKI ZBOR
"KRAŠKI SLAVČEK" DEVIN-NABREŽINA,
ZBOR HARMONIK IN INSTRUMENTALNI KVINTET

Izročilo uredništva

S spoštovanjem in globokim prepričanjem, da so med nami še zavedni ljudje, ki ljubijo našo primorsko literaturo, se obračam na vse sloje naše narodne družine, da mi priskočijo na pomoč s kakršnimkoli prispevkom, ki bi mi služil pri izdaji mojih poezij »TIHA LJUBEZEN«, ki mi leže v predalu že dvajset let, ker nisem imel nikdar dovolj denarnih sredstev za samozaložbo.

Vsem darovalcem in ljubiteljem najlepša hvala!

Kollwitz S.

Za dobro voljo

»Na svetu je res vse relativno. Kaj misliš, kdo je bolj zadovoljen: tisti, ki ima dvanajst milijonov lir ali tisti, ki ima dvanajst otrok?«

»Ne vem.«

»Brez dvoma drugi, kajti tisti, ki ima dvanajst milijonov, jih hoče imeti še več, tistemu, ki ima dvanajst otrok se pa zdi, da jih je že kar dovolj.«

☆

Neki gospod na tramvaju vljudno ponudi svoj prostor neki gospe. Gospa sede in ga niti ne pogleda. Gospod se skloni k njej in glasno reče:

»Kaj ste rekli, gospa?«

»Nič, gospod, nič.«

»Ah, oprostite, sem mislil, da ste rekli 'hvala'.«

»Tako sem žalosten« pravi Tom prijatelju. »Moj lepi volčjak je ušel, pa ne vem, kje naj ga iščem.«

»Daj oglas v časopis!«

»To ne bi nič pomagalo, ker ne zna brati.«

☆

Gospod Boha bi bil rad eleganten, zato si gre kupit lepo palico. Izbira in izbira in končno najde eno, ki mu je všeč. Samo malo predolga se mu zdi.

»Kaj nimate morda še ene, nekoliko krajše?« vpraša prodajavca.

»Ne gospod, a nič zato. Dal jo bom na koncu malo odžagati.«

»Ne, ne, saj ni spodaj predolga, ampak zgoraj.«

»Edi, no katera žival je po tvojem najbolj koristna?«

»Piščanec.«

»Zakaj pa?«

»Ker ga lahko jemo pred rojstvom in po smrti.«

☆

Trije Skoti so bili v nedeljo zjutraj v cerkvi. Duhovnik je vernikom priporočal, naj pomagajo neki družini, ki je zašla v velike težave. »Cerkovnik bo pobiral po cerkvi in naj vsakdo prispeva po en dolar.« Skoti so se vznemirili. Ko se je cerkovnik s puščico približal, je eden od njih padel v nezavest, dva sta ga pa prijeila in nesla ven.

☆

Na italijanski razstavi slik v Parizu.

»Kako krasna je ta Madonna! To je naslikal Fra Diavolo.«

»Fra Diavolo! Hočeš reči Fra Angelico?«

»Da, da! Sem vedel, da gre za nekega fratra.«

☆

Žena: »Torej me imaš za popolno trapo?«

Mož: »O ne, nihče na tem svetu ni popoln.«

☆

»Ti, je res, da surova jajca napravijo glas bolj močan?«

»Seveda! Nisi še slišala, kako kokoš začne vpiti, kadar znese jajce?«

☆

»Povej mi, Karla, ali res nisi še ljubila nikogar pred menoj?«

»Res, prisegam ti. Priznam, občudovala sem pri moškem moč, pogum, inteligenco, kulturo, a ti si prvi, ki ga lahko ljubim brez vseh teh lastnosti.«

☆

Pri Andrejčku so dobili novorojenčka. Učiteljica, ki je vedela, kako si je Andrejček želel sestrice, mu je rekla:

»No, torej je le prišla tvoja sestra?«

»Ja, je prišla, samo da je fantek.«

R I M
Slovenski

Hotel „Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

R O M A

Via S. Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TRST - ul. Carducci 15 - Tel. 29656

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA LETA 1888

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA, tel. 20122

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

BANK

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA L. 600.000.000 - VPLAČANIH L. 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

TRGOVINA JESTVIN

J. ŠKABAR

OPČINE - Narodna ul. 42 - Tel. 221-026